

Cuprins:

Întroducere.....	3
1. Instituirea și practicarea Tainei Sfintei Mărturisiri.....	6
2. Pocăința.....	12
3. Taina Sfintei Mărturisiri.....	19
a) Administrarea Tainei Sfintei Mărturisiri.....	34
b) Cum trebuie făcută Mărturisirea.....	37
4.Canoane și epitimii.....	47
a) Sfânta Taină a Mărturisirii în lumina Sfintelor Canoane.....	57
b) Abateri în administrarea Tainei Sfintei Mărturisiri.....	63
c) Dezlegarea de păcate.....	62
5.Duhovnicul.....	68
a) Secretul Spovedaniei.....	75
Încheiere.....	77
Bibliografia.....	79

Întroducere

Starea morală și religioasă jalnică a vremurilor de astăzi, în care omul se înstrăinează tot mai mult de Dumnezeu, poate fi restaurată sau cel puțin ameliorată prin intensificarea eforturilor slujitorilor Sfintei noastre Biserici în toate activitățile pastorale printre care Taina Sfintei Mărturisiri ocupă un loc de frunte. Este important să precizăm faptul că validitatea Tainei Sfintei Spovedaniei, ca de altfel validitatea oricărei Sfinte Taine a Bisericii dreptmăritoare, se află în strînsă dependență atît de conținutul ei dogmatic, păstrat neschimbat de la instituirea acestora de către Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, cît și de administrarea corectă de către săvîrșitorul văzut, care trebuie să aibă în mod neîndoielnic harul primit prin succesiune apostolic neînteruptă.

Credinciosul ortodox nu poate avea nădejdea dobîndirii vieții veșnice fără împlinirea poruncilor Evangheliei, fără lucrarea virtuților prin fapte bune și conlucrarea cu harul lui Dumnezeu și în același timp, numai prin Taina Mărturisirii poate avea deschisă calea spre unirea cu Mîntuitorul nostru Iisus Hristos realizată în mod real în Taina Sfintei Euharistii.

Pentru o administrare corectă a Sfintei Taine a Mărturisirii, Biserica a stabilit norme și dispoziții canonice prin Sfinții Părinți și Părinții bisericești. Aceste norme și dispoziții canonice au fost păstrate și respectate cu mare grijă de către Biserica Ortodoxă, în timp ce Biserica Apuseană în mod progresiv s-a desprins tot mai mult de dreapta învățătură pe care ea însăși a propovăduit-o în timpul primului mileniu.

Marele merit al Bisericii Ortodoxe constă așadar în faptul că, Taina Sfintei Spovedanii a fost păstrată nealterată de inovații dogmatice sau liturgice, rămînînd statornică normelor și principiilor canonice stabilite de către Sfinții Părinți la sinoadele ecumenice sau locale precum și cele alcătuite de Părinții Bisericii, preluate apoi de întreaga Biserică.

Este important de asemenea să reținem că Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe, deci și Taina Sfintei Spovedanii și-au păstrat validitatea încă de la instituirea lor de Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, rămânând Taine vii, reale și adevărate, prin păstrarea neschimbată și nealterată a conținutului dogmatic, canonic și liturgic, pînă în ziua de astăzi.

Spovedania prezintă o importanță deosebită din punctul de vedere al lucrării pastorale. De aceea și studiul ei, teoretic dar mai ales practic, pretinde o preocupare pentru preotul duhovnic, atît în cursul anilor de studiu cît și în cursul activității pastorale. Ea este mijlocul prin care preotul pătrunde direct în tainele sufletului credinciosului, ca sfătuitor, mîngîietor, învățător dar și medic și judecător. Pentru toate aceste atribuții, preotul duhovnic trebuie să fie o personalitate deosebită cu însușiri native, dar și cele cîștigate prin studiu, rugăciune neîntreruptă.

În capitolul I al lucrării voi vorbi despre instituirea și practicarea Sfintei Taine a Mărturisirii. Se știe că această Taină a fost instituită de Mântuitorul Iisus Hristos, prin cuvintele rostite către Sfinții Apostoli, după înviere, când a apărut unde se aflau ucenicii, a stat în mijloc și le-a zis: “Pace vouă!... Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi...” și zicînd acestea a suflat asupra lor și le-a zis: “Luați Duh Sfânt; căroră le veți ierta păcatelele vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute” (IoanXX, 19-23). Apostolii, prin hirotonie, au transmis puterea iertării păcatelor episcopilor și preoților, cu sarcina de a îndruma direct pe credincioși să trăiască creștinește, după voia și poruncile lui Dumnezeu.

În Capitolul II al lucrării noastre voi arăta atît necesitatea pocăinței în viața creștinilor, deoarece fără pocăință nici un om nu poate să se mîntuiască cît și rolul ei pregnant în vederea primirii Tainei Sfintei Mărturisirii.

În Capitolul III al lucrării voi trata importanța și rolul mărturisirii. Am vorbit despre administrarea Sfintei Taine a Mărturisirii și felul în care trebuie făcută.

În Capitolul IV al lucrării, voi evidenția necesitatea, rolul și importanța Sfintelor Canoane în viața Bisericii și a normelor, reglementărilor și dispozițiilor canonice care asigură administrarea corectă a Sfintelor Taine, potrivit învățaturii Sfintei Scripturi și a Tradiției apostolice și patristice. Tot aici am abordat principalele aspecte privind Sfânta Taină a Mărturisirii în lumina Sfintelor Canoane și am prezentat succint unele abateri cu caracter sporadic întâlnite în administrarea acesteia, în Biserica Ortodoxă.

În Capitolul V voi vorbi despre personalitatea duhovnicului, rolul lui în administrarea Sfintei Taine a Mărturisirii, calitățile, responsabilitatea duhovnicului și secretul spovedaniei.

La sfârșitul lucrării voi face o totalizare, încheiere pe cele spuse în lucrare.

INSTITUIREA ȘI PRACTICAREA SFINTEI TAINE A MĂRTURISIRII

La [începutul vieții](#) în Hristos, Taina Euharistiei urmează după [Taina Botezului](#) și cea a Mirungerii, desăvârșind unirea cu Hristos a celor intrați în Biserică. În cursul vieții ulterioare, [Taina Euharistiei](#) urmează însă de obicei după cea a Mărturisirii, întrucât întărește din nou unirea cu Hristos a celui care prin păcate a introdus o distanță [între sine și Hristos](#). Dacă omul n-ar mai săvârși nici un păcat după Botez, Euharistia ar putea fi primită fără [Taina Mărturisirii](#), ca să alimenteze continuu [viața lui în Hristos](#). Dar pentru că nu există om care să nu greșească, Euharistia se dă după mărturisirea greșelilor și iertarea păcatelor prin [Taina Pocăinței](#), Taina prin care credinciosul depășește distanța pe care păcatul a introdus-o între el și Hristos.

Această Taină a fost practică de către Hristos însuși prin iertarea păcatelor acordată numeroaselor persoane care își mărturiseau credința lor în El ca Fiu al lui Dumnezeu și care cereau ajutorul Lui, mărturisindu-și păcatele și acceptându-i îndemnul de a nu mai păcătui. În cele mai multe cazuri [Hristos a împărtășit](#), harul vindecării și implicit al curățirii de păcate fie prin mîna Sa, fie printr-o materie atinsă de mîna Sa și pusă în contact cu cel bolnav, fie datorită puterii ce iradia din trupul Său la apropierea celui bolnav de El, sau prin cuvîntul Său, ca relație personală și directă cu cel bolnav, cuvînt plin de puterea Lui dumnezeiască (Matei 9, 28-29; 9,22; 9,25; 8, 31 etc).

Puterea prin care Hristos ierta păcatele celor ce își [mărturiseau credința](#) în calitatea Sa de Fiu al lui Dumnezeu și vindeca pe cei care se apropiau de Trupul Lui, scandalizînd pe mulți dintre iudei, arată că Hristos n-a fost un simplu om, ci

Dumnezeu întrupat. Hristos a practicat această Taină în calitatea Sa de Dumnezeu și Om adevărat.¹

În preajma înălțării Sale la cer, Hristos a instituit Taina Mărturisirii și a dat ucenicilor Săi puterea [Duhului Sfânt](#) de a ierta păcatele, suflând asupra lor și zicând: "Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi, și cărora le veți ține, ținute vor fi" (Ioan 20, 22-23). Aceasta nu înseamnă că [puterea iertării](#) de păcate pe care a dat-o ucenicilor Săi și urmașilor acestora până la sfârșitul veacurilor este o putere despărțită de puterea lui Hristos. Puterea dată Apostolilor este puterea Lui, fiindcă iertarea nu se dă în mod vizibil numai pe pământ, de urmașii Apostolilor, ci și în cer, de Hristos însuși.

Vrednicia apostolească nu este limitată numai la persoana apostolilor, ci este succesorală, fiindcă apostolia Sfinților Apostoli este veșnică.²

Acesta este motivul pentru care Hristos ține să precizeze: "Adevărat vă spun vouă: oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer" (Matei 18, 18). Formula de dezlegare a păcatelor, rostită de preotul ortodox, face mai întâi referire la iertarea pe care cel păcătos o primește de la Hristos, și apoi de la cel căruia Hristos i-a acordat această putere.

Taina mărturisirii are numeroase temeuri în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție, din care rezultă practicarea ei continuă încă din epoca apostolic (Fapte 19,18; Ioan 1,9; Iac. 5,16; I Corinteni 5,1-7; II Corinteni 2,5,11 ș. a.).³ Subliniind importanța deosebită a acestei taine Sfântul Ioan Gură de Aur zice: "Preoții locuiesc pe pământ, dar dispun de cer căci au primit o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor, căci n-a zis acestora: Oricâte veți dezlega și lega pe pământ... vor fi dezlegate sau ținute în cer. Această legătură a sufletului se înalță până la cer. Căci orice hotărâsc preoții jos, confirmă Dumnezeu sus... Aceștia au primit puterea nu

¹ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

² Sfântul Nectarie de Eghina, Despre Preoție, traducere din limba neogreacă de Parascheva Grigoriu, Editura Sofia, București, 2008, pag - 29.

³ Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran, Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean, Teologie Dogmatică, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, pag 347.

asupra necurăției trupesti, ci asupra celei a sufletului și nu de a fi martori ai curățirii, ci a curăți radical de păcate.⁴. Au și stăpînitorii pămîntului puterea de a lega; dar leagă numai trupurile. Puterea de a lega a preoților, însă, leagă sufletele și străbate cerurile; Dumnezeu întărește sus în ceruri cele făcute de preoți pe pămînt; Stăpînul întărește hotărîrea dată de robi. Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoților decît toată puterea cerească?... Domnul a spus iarăși: „Tatăl a dat toată puterea Fiului (Ioan 5, 20). Văd însă că toată această putere a fost încredințată de Fiul preoților”⁵.

Vedem, așadar, puterea mare pe care Dumnezeu a dat-o preoților. Căci prin ei Mîntuitorul Hristos își continuă peste veacuri lucrarea Sa de mîntuire a lumii (Matei 28,20).⁶

Numai persoanele alese de Hristos în mod obiectiv și verificabil, cum au fost aleși și Apostolii, pot avea și exercita [puterea de a ierta păcatele](#), pe care au primit-o din partea lui Hristos. Garanția aceasta o au doar cei ce au fost arătați ca atare de [Duhul Sfînt](#), printr-un act de consacrare săvîrșit în Biserică și garantat de ea, prin invocarea Duhului de către episcop, ca [urmaș al Apostolilor](#). Biserica, în calitate de trup al lui Hristos, plină de Hristos, este mediul vizibil în care și prin care Hristos alege unele persoane, pe care le investește cu puterea Sa ca să exercite El însuși prin ele această putere. Actele săvîrșite de persoana consacrată în modul acesta au calitatea de acte ale lui Hristos.

În raportul cu Hristos și cu Biserica, persoanele alese în mod obiectiv pentru exercitarea acestei puteri, pe de o parte, primesc această putere de la Hristos, pe de alta, o primesc printr-un act săvîrșit în Biserică și garantat de Biserică, adică de către o altă persoană aleasă printr-un act săvîrșit în Biserică, printr-o rugăciune și rînduială a Bisericii, o persoană garantată deci de comunitatea bisericească în

⁴ Sfîntul Ioan Gura de Aur, Sfîntul Grigorie de Nazians și Sfîntul Efreim Sirul, Despre preoție, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, pag. 65-66.

⁵ Ibidem, pag.- 64.

⁶ Protos. Ioachim Pârvulescu Stareț al Sfintei Manastiri, Lainici-Gorj, Sfînta Taina Spovedaniei pe înțelesul tuturor, Manastirea Lainici – Gorj, 2000, pag. -7.

comuniune cu toate celelalte comunități bisericești.⁷ Alegerea unei astfel de persoane e deci un act al Duhului Sfânt, dar și al Bisericii; sau al Duhului Sfânt lucrător printr-un act vizibil săvârșit în Biserică, sau de Biserică. Actele săvârșite de persoana consacrată în modul acesta au calitatea de acte ale lui Hristos, prin faptul că au girul Bisericii. Biserica în calitate de trup al lui Hristos, plină de Hristos, e mediul vizibil în care și prin care Hristos alege unele persoane pe care le investește cu puterea Sa, ca să exercite El însuși prin ele această putere.

Taina iertării păcatelor de către episcopii și [preoții Bisericii](#) a fost practică de la începutul Bisericii. Cazul lui Anania și al Safirei dovedește, prin abatere, regula [mărturisirii păcatelor](#) în fața Apostolilor (Fapte 5, 3). Este drept că în epistola lui Iacob credincioșii sunt îndemnați: "Mărturișiți-vă unul altuia păcatele și rugați-vă [unul pentru altul](#), ca să vă vindecați, că mult [poate rugăciunea](#) stăruitoare a dreptului" (Iacob 5, 16), însă în acest text nu e vorba de iertarea păcatelor, fiindcă această iertare se obține de la Dumnezeu prin episcop sau preot ca aleși și trimiși de Dumnezeu.

Prin mărturisirea reciprocă și prin rugăciunile ce le fac unii pentru alții, credincioșii își vindecă numai slăbiciunile care-i duc la păcatele pe care le-au arătat. Este adevărat că în Biserică se practica și o iertare a credincioșilor între ei, dar aceasta pentru sporirea duhovnicească, și nu pentru iertarea păcatelor lor de Dumnezeu. Mărturisirea păcatelor între credincioși este numai o condiție pentru iertarea lor de Dumnezeu (Matei 3, 23-25).⁸

Dezlegarea păcatelor a arătat-o Sfântul Iacob prin versetul imediat anterior ca producându-se prin rugăciunea preoților. Despre practicarea acestei Taine încă de la începutul Bisericii în toate cele trei componente ale ei (mărturisirea păcatelor în fața preoților, căința pentru ele și iertarea acordată de preot) există numeroase

⁷ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol.3, tipărită cu binecuvîntarea Prea Fericitului Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București - 1997, pag - 83.

⁸ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

mărturii. Referitor la mărturisirea păcatelor, Epistola lui Varnava spune creștinului: “Să-ți mărturisești păcatele tale” (Cap. 19). La fel îi spune Clement Romanul: “E mai bine să-ți mărturisești păcatele decât să-ți împietrești inima”, făcând mențiune și de rolul preotului în primirea mărturisirii și în impunerea penitenței ce îi urma (prima epistolă către Corinteni, cap. 5 și 15). Prin adresarea către persoana a doua la singular, acești ucenici ai apostolilor arată că vorbesc despre o mărturisire individuală a păcătoșilor, nu de una în masă. Despre mărturisirea păcatelor, în perioada imediat următoare apostolilor, vorbesc și Ignatie Teoforul și Sfântul Irineu.

În sec. III Tertulian aseamănă mărturisirea păcatelor cu arătarea rănilor în fața medicilor. Cei ce nu le descoperă din rușine, mor roși de ele. “Eu nu dau loc rușinii, deoarece câștig mai mult din lipsa ei”.⁹

Pe larg s-a ocupat de mărturisirea păcatelor înaintea preotului, de pocăința pentru ele și de iertarea lor prin preot, Sfântul Ciprian. El vede în preot de asemenea un medic sufleteș și accentuează mult trebuința mărturisirii păcatelor în fața episcopului sau a preotului și a curățirii de ele înainte de Sfânta Împărtășanie. El spune despre cei ce, în fața unui pericol de moarte, trebuie să se curățească de păcate imediat: “De sunt prinși de vreo strîmtorare sau primejdie de boală, să nu aștepte prezența noastră (ca episcop, n.n.), ci pot să facă mărturisirea păcatelor lor la orice preot... ca, punându-și mâinile spre penitență, să vină la Domnul cu pace”. Sfântul părinte cere o mărturisire individuală a păcatelor, ca preoții să-și poată face o judecată dreaptă despre starea celor ce se mărturisesc și despre penitența ce trebuie să le-o impună. El îndeamnă pe cei ce voiesc să obțină iertarea de la preot ca, în loc să o obțină cu sila, sau cu vorbe perfide, să-și deschidă inimile, ca “piepturile lor acoperite de tenebrele păcatelor să cunoască lumina penitenței”. Origen consideră și el mărturisirea păcatelor la preot ca o arătare a rănilor sufletești la medici, pentru vindecarea lor prin penitență ce li se recomandă. “Căci Acela a

⁹ Pr. Prof. D. Stăniloae, Mărturisirea Păcatelor și pocăința în trecutul Bisericii, în rev. „B.O.R.”, LXXIII (1955), nr. 3-4, pag.224.

fost căpetenia medicilor, Care putea vindeca orice boală și orice neputință; iar ucenicii Lui, Petru și Pavel, dar și proorocii, sunt și ei medici, ca și toți care, după apostoli, au fost puși în Biserică și cărora le-a fost încredințată disciplina vindecării rănilor, pe care i-a voit Dumnezeu să fie doctorii sufletelor în Biserica Sa”. Existența mărturisirii individuale înaintea episcopului (deci și a preotului) și dezlegarea de către episcop este certificată în sec. III și de Didascalia Apostolilor, care constituie textul de bază al cărții I și II din Constituțiile apostolice, alcătuite mai târziu. Didascalia spune episcopului: “Să nu dai pentru fiecare păcat aceeași sentință, ci pentru fiecare una proprie, judecînd cu multă chibzuială fiecare greșeală, pe cele mici și pe cele mari, și într-un fel pe cea cu lucrul, într-altul pe cea cu cuvîntul, în mod deosebit pe cea cu intenția, sau calomnia, sau bănuiala. și unora le vei impune ajutorarea săracilor, altora posturi, iar pe alții îi vei despărți pe măsura păcatului lor”.¹⁰ Despărțirea aceasta înseamnă oprirea de la Sfînta Împărtășanie, de la comuniunea cu Hristos și deci și de la comuniunea cu ceilalți (excomunicare).

POCĂINȚA

¹⁰ Ibidem, pag. 225.

„Dumnezeu este iubire (I Ioan 4,8)” și din iubire a rînduit mîntuirea omului după căderea în păcatul neascultării.

Dovada supremă a acestei iubiri este întruparea și jertfa pe cruce a Fiului lui Dumnezeu „pentru noi și pentru a noastră mîntuire” (Crez).

Iertarea păcatelor, de care are omul absolută nevoie pentru reînnoirea comuniunii cu Dumnezeu vine prin Hristos cel răstignit și înviat. Deasemeni, desființarea păcatului din ființa umană aflată în stare căzută nu se realizează decît prin Hristos, Dumnezeu întrupat, Care își începe activitatea pămîntească cu îndemnul la pocăință adresat tuturor oamenilor: „Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor” (Matei 4, 17; Marcu 1, 15). Atît Sfîntul Ioan Botezătorul cît și Mîntuitorul Iisus Hristos este „Evanghelia pocăinței și a iertării păcatelor, fără de care nu putem împlini cu adevărat legea iubirii față de Dumnezeu și față de aproapele”.

Singurul remediu împotriva păcatului, care rupe armonia omului cu Dumnezeu, este fără îndoială pocăința.

Omul, prin glasul conștiinței sale de care nu poate fugi, căci face parte din însăși ființa sa, simte greutatea păcatului și vrea să o înlăture.

Cel care reușește să-și păstreze conștiința curată, acest glas pus de Dumnezeu în fiecare dintre noi, „simte o stare de siguranță, de liniște și mai ales de mulțumire. Într-adevăr un om cu conștiința curată este îndrăzneț, de aceea se spune că sfinții au îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu, pe când cel cu conștiința încărcată se teme și de umbra sa”¹¹.

Nu la fel stau lucrurile și cu cel ce are conștiința încărcată de păcate, „urmările nerespectării sfaturilor conștiinței sunt tragice, chiar și în viața pămîntească, iar după despărțirea sufletului de trup ele sunt de-a dreptul dezastruoase întrucît în lumea de dincolo nu mai este posibilă pocăința și iertarea păcatelor. Pentru a evita însă problemele de conștiință este bine să ascultăm de glasul ei, și să ne împăcăm cu ea cît suntem în putere și în integritatea facultăților

¹¹ Pr. Prof. Dr. Petre Semen, Un pas spre Dumnezeu – Sfînta Mărturisire, în „Teologie și Viață”, I (LXVII) (1991), nr.1-3. p.74

mentale. La acest lucru ne îndeamnă Domnul Iisus Hristos zicând: „Împacă-te cu pîrîşul tău degrabă, până ești cu el pe cale, ca nu cumva pîrîşul să te dea judecătorului, și judecătorul slujitorului și să fii aruncat în temniță”.(Matei 5,25).¹²

Absoluta necesitate a Pocăinței sau Spovedaniei este dedusă din universalitatea păcatului „pentru că toți greșim în multe chipuri” (Iacov 3,2) și „dacă zicem că păcat nu avem ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea.” (I Ioan 1, 8-9).

Mai mult sau mai puțin toți oamenii sunt păcătoși. Iisus Hristos este singura excepție. Toți păcătuim și toți trebuie să ne recunoaștem păcătoșenia, căci păcatul este universal și are o realitate psihologică ce nu poate fi tăgăduită. Libertatea este independența față de patimi, față de pofte și față de păcate. Este liber cine nu e stăpânit de nici un gând rău și de nici un sentiment vinovat. Este liber cine are conștiința curată și suflet nepătat. Cine face păcatul - a zis Mîntuitorul – este rob al păcatului (Ioan 8, 34). Mîntuirea din robia păcatului înseamnă eliberare. Iată de ce spunem și mărturisim într-o mulțime de rugăciuni că Iisus Hristos este eliberatorul și Mîntuitorul lumii și al oamenilor. Pentru că El prin adevărul și harul Său curățător și sfînțitor ne face curați de păcate și astfel liberi.

Fiecare dintre noi, cînd înfăptuim în viața noastră acțiuni mai mult sau mai puțin conștiente, după unele ne simțim bine, iar după altele avem muștrări de conștiință, simțim că am încălcat ceva, devenind neliniștiți și începem să ne căim (să ne pară rău) de ceea ce am făcut.

În orice act pe care îl săvîrșim în viață, dacă ne simțim liniștiți, este după Dumnezeu, iar dacă nu ne simțim liniștiți, ci avem muștrări de conștiință producîndu-ne căința, este de la opusul lui Dumnezeu, de la diavol și acest act trebuie evitat și depășit.

Aceasta căință pe care o simțim în urma unui act, ne face să credem că am încălcat ceva, am călcat peste ceva divin care este în noi, am călcat porunca lui Dumnezeu și am făcut un păcat.

¹² Ibidem, p. 75

Mărturisirea fără căință nu are cum să aibă rod pentru că trebuie să fie atât căința de față, cât și mărturisirea faptelor de a fi învins diavolul acesta al rușinii, mărturisind.¹³

O persoană, dacă greșește de mai multe ori, simte la început mustrare de conștiință și căință, însă dacă nu se oprește și merge mai departe în greșeli, la un moment dat, i se stinge simțirea, se depărtează divinul din el, cade în nesimțire spirituală, așa cum spune psalmistul: “Omul în cinste fiind n-a priceput și s-a alăturat dobitoacelor celor fără de minte”... (Ps. 48, 21)

Însă, o persoană care, chiar dacă a greșit de mai multe ori, dar de fiecare dată se căiește și plînge pentru ceea ce a făcut, la un moment dat se oprește de a face acte necuviincioase, ce-i produc căință și mustrare de conștiință, trăiește de acum înainte într-o continuă căință. Acum, acea “căință continuă și staruitoare” se transformă în “pocăință”. Omul se pocăiește de tot ce a făcut rău în viață, își dă seama de greșelile făcute și încearcă o contrabalansare a lor cu o viață nobilă, cu o viață receptivă la chemarea la pocăință pe care ne-o face Dumnezeu.

Pocăința nu înseamnă numai părăsirea păcatelor, ci și o lucrare continuă în virtuți, pentru contrabalansarea păcatelor și depășirea lor.

Părintele Cleopa ne spune că “toată pocăința ta într-o această constă, adică să te hotărăști a-ți schimba viețuirea.”¹⁴

În momentul în care omul conștientizează starea de păcătoșenie în care se află, se naște în sufletul său dorința de vindecare. Mustrările conștiinței apasă greu pe sufletul uman, viața omului pare a nu mai avea nici un orizont, nici o scăpare, cei din jurul său par incapabili să-l înțeleagă, totul devine cenușiu, lumina nu mai este lumină, aerul pare insuportabil și atunci, în această criză, se înalță spre cer un strigăt de disperare ce așteaptă ajutor.

Chiar dacă strigătul conștiinței încărcată de păcate este pregnant „adeseori omul contemporan se rușinează să-și divulge păcatele, sau socotește nedemn

¹³ Ieroschimonahul Ioan Șișmanian, Duhovnic și ucenic, în rev. Lumea Monahilor, Nr 9, martie, 2008, pag - 24.

¹⁴ Arhim. Cleopa Ilie, Urcuș spre înviere, Editura Trinitas, Iași, 1992, pag - 57.

pentru el să facă acest act de umilire în fața unui preot. Dar pe de o parte simte și el nevoia să-și descarce conștiința înaintea cuiva, iar pe de alta, își dă seama că preotul îi inspiră încredere deosebită prin marea lui responsabilitate față de Hristos și prin smerenia cu care-l ascultă și care-l face să nu se socotească mai bun decât penitentul.”¹⁵

Căința este primul pas în această direcție, ea constând în părerea de rău pentru fapta rea și hotărârea de a înlătura efectele ei dăunătoare.

Ea reprezintă o întoarcere a minții împotriva păcatului în sensul că cel vinovat, reflectînd la fapta cea rea, o privește cu regret și deodată cu regretul se trezește și hotărîrea de a viețui altfel. Impotriva „cancerului vieții morale”, care este păcatul, căința este „leacul prin excelență, fiindcă ea, pe de o parte trezește dezgust, pentru monstruozitatea păcatului, iar pe de altă parte, scoate la iveală puteri proaspete pe care nici nu bănuiam că le mai avem”.¹⁶

Căința trebuie să ducă în chip firesc la mărturisire deoarece o căință subiectivă, fără mărturisire, e o sfîșietoare luptă lăuntrică fără capăt, fără lumină, fără rod; nu e nici eliberare, nici victorie. Îți dai seama de păcat, dar rămîi cu el înăuntru, cu chinul lui.

Mărturisirea fără căință nu are cum să aibă rod pentru că trebuie să fie atît căința de față, cît și mărturisirea faptelor de a fi învins diavolul acesta al rușinii, mărturisind.¹⁷

Sfîntul Simeon Noul Teolog consideră că pocăința devine cu adevărat rodnică numai după ce am primit iertarea de la duhovnic „De la pocăință ne vine spălarea întinăciunii faptelor rușinoase. După ea primim împărtășirea de Duhul Sfînt. Dar nu în chip simplu, ci după credința, simțirea și smerenia celor ce s-au

¹⁵ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol.3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București – 1997, pag – pag.. 89

¹⁶ http://www.didactic.ro/files/10/desprepoc_259_in_355_259_.doc

¹⁷ Ieroschimonahul Ioan Șişmanian, Duhovnic și ucenic, în rev. Lumea Monahilor, Nr 9, martie, 2008, pag – 24.

pocăit din tot sufletul. Însă numai după iertarea deplină a păcatelor de mai înainte, primită de la părintele care ne-a luat asupra sa. De aceea bine este să ne pocăim în fiecare zi pentru porunca ce s-a dat. Căci îndemnul: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor (Matei 3, 2)” ne arată lucrarea aceasta ca fiind fără hotar.”¹⁸

Prin pocăință se trezește în om dorința de a așeza în locul eului vechi, rob al păcatului un eu nou hotărât să-și rînduiască viața în conformitate cu glasul interior al conștiinței. „Dintru adîncuri am strigat către Tine, Doamne, auzi glasul meu” (Psalmul 129, 1).

Pocăința este în primul rînd cunoștința și conștiința păcatelor noastre, a slăbiciunilor, a abaterilor de la porunca iubirii și neascultării față de Hristos. „Este sinceritatea și curajul de a recunoaște că suntem păcătoși.”¹⁹

Pocăința este poarta de intrare în lumina negrăită a lui Dumnezeu.²⁰

Cel care se simte a nu fi păcătos, nu pentru că nu este, ci pentru că nu se gîndește la asta, pentru că trece cu vederea păcatele cu siguranță nu înțelege nici vina lui și deci nici necesitatea căinței și mărturisirii păcatelor. Cine nu-și recunoaște și în fața altuia păcatul și nu-și arată nemulțumirea în mod total din pricina lui, și nu și-l recunoaște deplin și nu se umilește pe sine ca un om păcătos arătînd voința de a se despărți cu toată de el, hotărîrea acela nimic nu a cîștigat. Iar cine nu se umilește în fața altuia, ci numai în fața sa proprie, nu se umilește decît pe jumătate.²¹

Căința începe printr-o nemulțumire totală față de relațiile pe care le-am avut cu semenii, cu lucrurile sensibile, pe care adeseori le-am folosit într-un mod cu totul egoist, și cu Dumnezeu. În acest caz pocăința se manifestă ca o convertire, ca

¹⁸ Sfântul Simeon Noul Teolog, Cele 255 de capete teologice și practice, cap.46, în Filocalia, vol.VI, p. 74

¹⁹ Pr. Teodor M. Popescu, Despre pocăință, în „Biserica Ortodoxă Română”, XCVIII (1980), nr. 5-6, p. 573

²⁰ Drd. Gheorghe Sima, Lucrarea Sfîntului Duh în Taina Pocăinței după Sfîntul Simion Noul Teolog, în rev. Studii Teologice, seria a II-a, anul XLII, Nr. 3, mai-iunie 1990, București, pag - 55.

²¹ http://www.didactic.ro/files/10/desprepoc_259_in_355_259_.doc

o întoarcere a atenției de la lucrurile materiale spre cele spirituale, inteligibile, spre împărăția lui Dumnezeu „din lăuntrul nostru (Luca 17, 21)”. Ea este o autocritică, o autojudecată. Atunci când faptele noastre, atât păcatele cât și virtuțile sunt înveșmântate în căință, întrucât niciodată nu le săvârșim în mod deplin, căința se transformă în drum spre iubire, stă în slujba iubirii, conduce la o iubire neîndestulătoare, la mai multă iubire.

Nimic nu scapă de sub ochiul critic al căinței, ea este „o judecată totdeauna deasupra realizărilor și actualizărilor noastre un transparent spre Dumnezeu, este acul cu care împunge Dumnezeu inima noastră neîncetat, este mîna Lui, care ne trage mereu mai sus. Ea este o neconținută nemulțumire cu orice stare în care ne aflăm și o încredere statornică și neclintită în posibilități uriașe. „Căința exprimă gândul: „Poate fi mai bine”. Descurajarea, dimpotrivă, spune: „Asta e tot ce pot face. Mai bine nu pot”.²²

Prin pocăință creștinul ajunge la conștientizarea propriei păcătoșenii, care, pentru Sfîntul Isaac Sirul este mai importantă decât harisma învierii morților. Cel ce suspină un ceas este mai bun decât cel ce folosește lumii întregi prin gîndirea sa, după cum cel ce și-a văzut păcatele este mai bun decît cel ce a văzut îngerii. Conștientizarea păcătoșeniei este dovadă de autocunoaștere.²³

Gîndul și meditația permanentă la moarte, la judecata de după aceasta, la chinurile iadului dar și la bucuria comuniunii și a iubirii, sunt în același timp izvor al liniștirii, al adunării minții din împrăștierea ei, sunt început al rugăciunii. Frica manifestată în fața chinurilor veșnice este una naturală, este început al pocăinței și se deosebește de angoasa lumii. Ea este înlăturată din planul conștiinței prin încrederea în milostivirea lui Dumnezeu revărsată spre oameni prin Taina Sfintei Spovedanii.

În raport cu Dumnezeu, căința îl așează pe credincios pe drumul stării harice și nevinovăției pe care o avea prin botez și al reîntrării în comuniune cu

²² Ibidem.

²³ www.didactic.ro/files/10/desprepoc_259_in_355_259_.doc

Dumnezeu. „Prin sinceră căință cu hotărîtă osîndire de sine înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, omul lăuntric se curăță.”²⁴

Deschiderea față de Dumnezeu prin căință corespunde și cu deschiderea față de aproapele pe care, prin păcat, l-am neglijat ca mădular al Trupului tainic al lui Hristos.

Față de noi înșine căința implică o schimbare profundă în atitudinea eului nostru însoțită întotdeauna de hotărârea neclintită de a nu mai păcătui. „Mergi, de acum să nu mai păcătuiești” (Ioan 7, 8). Fără îndoială mărturisirea și căința pentru păcatele săvîrșite reprezintă o etapă psihologică dificilă pentru penitent. Această etapă „o probează fiecare atunci cînd trebuie să înfrunte această clipă care nu-i altceva decît un minim fragment din marea judecată finală, care la rîndul ei, nu-i decît o spovedanie universală și definitivă”.²⁵

Mărturisirea și căința devin astfel, etape premergătoare obținerii iertării și dezlegării dată de preot sau episcop în numele lui Hristos.

²⁴ Arhimandrit Sofronie, Vom vedea pe Dumnezeu precum este, traducere din limba rusă de Ierom. Rafail Noica, tipărită cu binecuvîntarea I.P.S. Andrei, Arhiepiscop al Alba Iuliei, Editura Sofia, București, 2005, p. 50

²⁵ www.didactic.ro/files/10/desprepoc_259_in_355_259_.doc

MĂRTURISIREA

Spovedania face parte din Tainele principale ale Bisericii ortodoxe, fără de care nu ne putem mîntui. Ea se mai numește “Taina Pocăinței”, “Taina Mărturisirii” sau “al doilea botez”, pentru că ea reînnoiește Taina Botezului. Dacă botezul spală păcatul original și toate păcatele făcute pînă în clipa săvîrșirii lui, Spovedania dezleagă, adică iartă, cu puterea Duhului Sfînt dată Apostolilor, episcopilor și preoților Bisericii, toate păcatele făcute după Botez. Fără această taină nimeni nu se poate mîntui, pentru că nu este om fără de păcat pe pămînt și oamenii ar muri cu păcatele neiertate, făcute de la botez pînă în ceasul morții.²⁶

Pocăința este o răsplată sau un dor al vieții ce va să fie, iar botezul este începutul acestui proces, în timp ce rodul pocăinței este viața veșnică, botezul este

²⁶ Cuvinte Duhovnicești, vol I, Ediția a II-a, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor- 1992, pag. -73.

sămînța ei sau mai bine zis e preima irigare a seminței pe care o sădește cuvîntul lui Dumnezeu.²⁷

Experiența vieții ne arată că nu izbutim să păstrăm nepătată haina vieții. Bunătatea Domnului nostru Iisus Hristos ne-a lăsat mijlocul divin de spălare și curățire de praful păcatului, prin Taina Pocăinței sau a Mărturisirii.

I se spune acestei taine în două chipuri: Pocăință și Mărturisire, pentru că după partea omenească din ea constă mai ales două elemente: întîi căința, adică părerea de rău de păcatele săvîrșite, frîngerea inimii și remușcarea conștiinței pentru săvîrșirea lor și în al doilea rînd, mărturisirea păcatelor înaintea duhovnicului, denunțarea lor, hotărîrea eroică de autoacuzare și în același timp de rupere a oricărei legături cu păcatul și ieșirea de sub ascultarea și stăpînirea lui.²⁸

Mărturisirea e astfel esențial, curățire, eliberare de păcat, în lumina vieții lui Hristos. E întîlnire cu Hristos. Mărturisirea păcatelor cu mărturisirea lui Hristos, în Evanghelie, una fac. De aceea Sfîntul Ioan înainte de a vorbi de mărturisirea păcatelor, mai întîi proclama: "Și aceasta e solia pe care am auzit-o de la El și v-o vestim: că Dumnezeu este [lumina și nici un întuneric](#) nu este în El... Dacă zicem că avem împărtășire cu El și umblăm în întuneric mințim și nu săvîrșim adevărul. Iar dacă umblăm întru lumină, precum El este lumina, atunci avem împărtășire unul cu altul și sîngele lui Iisus, Fiul Lui, ne curățește pe noi de orice păcat" (1 Ioan 1, 4-8). Împărtășirea cu Hristos și întreolaltă, în Duhul Lui, este sensul, scopul profund al mărturisirii. Duhovnicește privind, în [Taină ne mărturisim](#) greșelile, ne judecăm în fața lui Hristos.²⁹ [Preotul duhovnic](#) zice atunci către penitent: "Iată fiule, Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta ... ". Iar el, preotul este "iconom" al Tainei, slujior, "martor" vizibil al lui Hristos. Preotul este numai un martor și instrument al

²⁷ John Chryssavgis, Reîntregirea sufletului, arta îndrumării duhovnicești, tradusă în limba română de Luminița-Irina Niculescu, Editura Cartea Ortodoxă, 2006, pag.-54.

²⁸ Vasile Coman Episcopul Oradei, Slujind lui Dumnezeu, slujim oamenilor, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradei, 1984, pag. - 406.

²⁹ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

lucrării divine, căci cel ce primește mărturisirea făcută cu umilință și zdrobire de inimă, este Dumnezeu. El împarte darurile Sale fiecăruia, după măsura credinței. În cazul de față, credința începe să se dovedească prin sinceritatea pocăinței iar harul iertării păcatelor este oferit în urma rostirii de către preot a formulei sacramentale de administrare a Tainei.

Și mai trebuie observat, în același timp, că [Sfânta Scriptură](#) Îl numește pe Însuși Iisus Hristos "Martorul Cel credincios" (Apoc. 1, 5). Astfel încât, în [iconomia mântuirii](#), și implicit a acestei Taine, Hristos este martorul credincios al Tatălui, iar credinciosul devine și el, prin mărturisirea în fața preotului care i-o primește, un martor al lui Hristos, o mărturisire a revelației Lui. Pentru care Domnul și zice: "Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru El înaintea Tatălui Meu care este în ceruri" (Matei X, 32).

Astfel văzută, fundamental, ca mărturisire în fața lui Hristos, înțelegem însemnătatea pe care Ortodoxia o acordă acestei [Sfinte Taine](#), în reciprocitate desigur cu celelalte, și în care credinciosul e atât de viu și personal angajat. Mai mult decât o despovărare de păcate, e [Taina mântuitoare](#) și ziditoare. Ne zidește, ne formează spiritual, după chipul revelator de viață în [Duhul Sfânt](#) al lui Hristos. Mistuiți de harul unei sporiri neîncetate, Hristos este icoana, modelul suprem, infinit al zidirii noastre. Iar nouă ni se cuvine a nu uita nici o clipă că suntem chipul Lui, și meniți la asemănare nesfârșită cu El. Că trebuie să ne însușim prin har în Duhul, icoana, [chipul Lui dumnezeiesc](#). [Împărăția lui Dumnezeu](#) se întemeiază cu cei asemenea Lui, iar [Taina Mărturisirii](#) e o cale în acest scop.

Se înțelege, ca mărturie a lui Hristos, Taina e totodată confruntare profundă cu păcatul care, propriu-zis, e unicul obstacol în calea omenirii, zidirii noastre creștine. și aceasta întrucât ne desparte de Modelul, Protochipul nostru Hristos, de Dumnezeuul luminii și al iubirii, și ne "aruncă" în latura și umbra morții". Ne scoate din sensul ziditor și luminos al vieții în Hristos și ne abate într-o lume a nonsensului, a deșertăciunii și stricăciunii, ne face "părtași la faptele cele fără de

roadă ale întinericului" (Efes. V, II), unde nu mai avem sprijinul, mărturie adevărului.

În acest sens, mai putem observa că și [cuvîntul prin care Sfînta](#) Scriptură desemnează numele preotului (1 Ioan III, 4) ne conduce la aceeași înțelegere de fond. Amartia (pacatul) e separare de mărturie, în sensul revelației, de mărturia divină a adevărului în Hristos deci a nu mai fi martori ai vieții Lui. [După Sfîntii Părinți](#): "Păcatul e o boală a minții". Și într-un înțeles asemănător, Sfîntul Ioan Evanghelistul mai numește păcatul și "fără de lege (anomia) : - "Iar păcatul este fără de lege" zice el (I Ioan III, 4). Este deci deformarea legii, adică a acelei ordini care e dată făpturii întregi prin care ea e vie, a acelei alcătuirii a adîncului făpturii care este dăruită ei de Dumnezeu, a acelei înțelepciuni în care se află rostul lumii". Taina Mărturisirii e tocmai antidotul, mijloc și cale de întoarcere și izbăvire din păcat pentru a dobîndi " o inimă nouă și un duh nou" (Iez. XXXVI, 26).³⁰

Prin Mărturisire păcatul suferă cea mai grea înfrîngere. Abia acum este dezvăluită realitatea lui funestă și omul simte oroare și dezgust față de el, "căci numai spunînd el însuși pe nume păcatul, la lumina produsă de prezența altuia, omul trăiește un moment cu totul contrar celui în care a săvîrșit păcatul, e cutremurat de o scîrbă și de o rușine față de el, numai așa se înfățișează într-o stare de totală umilință."³¹

Dar înainte de a trece la expunerea ei ca lucrare [sfîntitoare a Bisericii](#), trebuie să spunem că Taina face parte, ființial, din Evanghelie, ca Mantuitorul Însuși o aplica, sub [ă](#) și desăvîrșită a iertării, după cum am menționat în primul capitol.

Sfînta Evanghelie Îl face cunoscut de la început, prin glasul [Sfîntului Ioan Botezătorul](#), drept: "Mielul lui Dumnezeu Cel ce ridică, Cel ce ia asupra Sa - pacatul lumii) (Ioan 1, 29). Iar iertarea revine mereu în mesajul și lucrarea

³⁰ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

³¹ Pr. Prof. D. Stăniloae, Mărturisirea Păcatelor și pocăința în trecutul Bisericii, în rev. „B.O.R.”, LXXIII (1955), nr. 3-4, pag.222.

Domnului. Iertarea este una din cererile Rugăciunii domnești, modelul de rugăciune dat nouă de Hristos : " ... Și ne iartă nouă greșelile noastre ... ". Iertarea e concepută în amîndouă sensurile: iertare din partea lui Dumnezeu și iertarea noastră unii față de alții, una condiționînd pe cealaltă: - "Că de nu iertați voi, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta greșelile voastre" (Marcu XI, 22, 26) - Iertare oferită pe măsura căinței și iubirii; " Iartă-se păcatele cele multe, căci mult a iubit" (Luca VII, 47).³²

Iertare care la Dumnezeu înseamnă vindecare, restaurare a făpturii, în ordinea, în firea ei vie, activă. Mîntuitorul rostește în fața slăbănogului: "Ce este mai lesne a zice: iartă-se păcatele tale, sau i-ați patul tău și umblă"? (Matei IX, 5,6; Marcu II,9) În iertare se petrece ceva existențial. Nu e vorba doar de un act juridic. E scoaterea la lumina a [chipului dumnezeiesc](#). Mai adînc decît păcatul e dumnezeiescul din noi, suportul făpturii noastre. Demonizatul din Gadara eliberat, se luminează și stă liniștit la picioarele lui Iisus. "Și au văzut pe cel demonizat șezînd jos, îmbrăcat, întreg la minte" (Marcu V, 15) el care avusese legiune de demoni. Protochipul restaurează chipul, prin harul iertării, al vindecării. Și cu atît mai mult, în momentul crucial al Jertfei, Domnul transmite mesajul iertării: "Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac ..." (Luca XXIII, 34). Iar ca expresie concretă, primind mărturisirea tîlharului, îi dă iertare supremă, deschizîndu-i raiul.

Dar tot atît de semnificativ e faptul ca [Hristos Cel înviat](#), în seara zilei de Paști, cînd se arată Colegiului apostolilor, odată cu pacea, după durerile Vinerii Mari, le încredințează lor acum, înainte de înălțarea Sa la cer, darul, [puterea iertării](#): Și intrînd le-a zis: "Pace vouă și precum M-a trimis pe Mine Tatăl vă trimit și Eu pe voi. Și zicînd aceasta a suflat asupra lor și le-a zis: "Luați Duh Sfînt; căroră le veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute" (Ioan XX, 21-23). Ultimele și primele cuvinte, de la hotarul dintre [cruce și înviere](#), sunt cuvinte ale iertării, [cale a mîntuirii](#). Pentru aceasta a venit Hristos; și cît de mult trebuie să vorbească conștiinței creștine taina iertării. În loc de a le aminti

³²<http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

ucenicilor păcatul răstignitorilor și biruința Lui asupra lor și a morții, Iisus le spune: " Căroră le veți ierta păcatele le vor fi iertate". Dar prin aceasta se instituie Taina Bisericii.

Iertarea, vindecarea de păcat își are temeiul, cum se cunoaște, în [Sfântul Botez](#). Această Taină, participare la [Crucea și Învierea lui Hristos](#), săvârșește radical în noi iertarea [păcatului strămoșesc](#) și a tuturor celorlalte păcate făcute până în momentul primirii harului. Și după Botez și Mirungere, după ce credinciosul s-a născut la noua viață duhovnicească, răsădit fiind acum în trupul tainic al lui Hristos, în Biserică, primește și cununa Tainelor: împărtășirea din dumnezeiasca Euharistie, din [Trupul și Sângele lui Hristos](#). Aceste trei alcătuiesc așa numitele "Taine de inițiere".³³

Dar, cum se știe, Botezul nu se mai repetă în [viața creștinului](#), în timp ce Împărtășirea, hrana cu dumnezeiasca Euharistie e "pînea vieții" fiecărei Sfinte Liturghii. Și cum nu ne putem împărtăși, uni cu [Hristos în Euharistie](#), fără iertarea păcatelor, a pătelor de după Botez, se înțelege atunci că Taina Mărturisirii a fost instituită de Mîntuitorul tocmai pentru a continua și face actuale mereu roadele Botezului. Dacă Botezul spală păcatele săvârșite pînă atunci, Mărturisirea le spală pe cele de după Botez și devine astfel Taina Sfîntă fără de care nu e posibilă dobîndirea mîntuirii. În acest sens zice Sf. Ioan Gură de Aur: "Fericit ești tu dacă ai păstrat baia botezului. Dacă însă ca un om ai apucat de ai irosit darurile ei, apoi pune în mișcare [darurile lacrimilor](#) ca o fîntînă întreagă, din adîncul inimii scoate tînguire, atinge pe amîndoi gemenii - ochii, revarsă pîraiele de lacrimi, îneacă în lacrimi greșelile tale. Pîrăiașele neînsemnate de ploaie, duc fîricelele ușoare de paie; iar rîurile de adîncime mare și șiroaiele furtunoase de munte sunt în stare să tîrască cu sine rădăcinile buturugilor înfipte adînc și chiar pietroaile grele". - De aceea [Sfinții Părinți](#) au numit Taina Mărturisirii, a Pocăinței "al doilea Botez", sau "înnoirea Botezului"; "a doua renaștere" "curățirea conștiinței". Pentru [Sfîntul Ioan Scărarul](#), "izvorul lacrimilor de după Botez e chiar mai mare decît însuși Botezul,

³³ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

deși, zice el, aceste cuvinte par îndrăznețe; căci Botezul ne curăță de relele făcute mai înainte, iar lacrimile curăță păcatele făcute și după Botez .³⁴

Și, așa cum ne arată și Mântuitorul Însuși, există o adâncă legătură între iertarea, spălarea păcatelor și dumnezeiască Euharistie, unirea cu Sine. La aceasta concluzie ne conduce îndeosebi faptul semnificativ a "[spălării picioarelor](#)". Înainte de a-i face partași pe ucenici [Cinei Sale celei de Taina](#), Domnul le-a spalat mai întâi picioarele. Trebuie să vedem aici un [înțeles duhovnicesc](#) de o particulară însemnătate. În exegeza obișnuită, "[spălarea picioarelor](#)", așa cum e descrisă în Sf. Evanghelie de la Ioan XIII,4,10 a fost interpretată, mai ales, ca un act de smerenie a Domnului. Simbolic, unii comentatori au mai văzut aici spălarea prin sângele lui Hristos sau baia duhovnicească a Botezului. În ultimul timp e observată aici pilda de slujire a Domnului, ceea ce e foarte adevărat. Dar acest act de slujire al Domnului are loc aici în legătură directă cu Cina, cu dumnezeiasca Euharistie. [Hristos a împărtășit](#) pe ucenicii Săi "spălându-le mai întâi picioarele". Iar când [Sfântul Petru](#) protestează "Doamne, să-mi speli Tu picioarele ... ", Domnul răspunde: "Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine" (Ioan XIII, 8). - Nu te poți deci împărtăși cu Mine. Astfel, reiese și din acest fapt că nu e posibilă primirea Împărtășirii cu [trupul și sângele](#), cu [viața lui Hristos](#) fără curățirea de păcat, cu alte cuvinte, fără Taina Mărturisirii. Evenimentul petrecut în "foișorul de sus", înainte de Cina, ni se arată ca un "ritual" în care Mântuitorul Însuși săvârșește această Taină a purificării cu fiecare din ucenicii Săi, așa cum o mai făcuse odinioară cu slăbănogul din Capernaum și cu "femeia păcătoasă".

Prin urmare, dacă în celelalte Taine harul divin lucrează pe nesimțite la rodirea și propășirea vieții noastre duhovnicești, în Taina Spovedaniei harul lucrează dependent de anumiți factori, și anume: căința și dorința de îndreptare a penitentului, mărturisirea obiectivă, și completă pe care acesta este dator să o facă înaintea duhovnicului, mijloacele terapeutice întrebuințate de acesta în scopul

³⁴ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

însănătoșirii morale a penitenților săi și contribuția acestora la îndeplinirea lor. Acestea ar fi etapele și elementele constitutive ale Tainei. Ele sunt inseparabile, condiționându-se reciproc și formînd împreună ființa Tainei Sfintei Spovedanii. Trezită și întărită de lumina harului, căința îndurerată pentru păcatele săvîrșite impulsionează voința sădind în sufletul omului hotărîrea neclintită a nu le mai repeta, îndemnîndu-l stăruitor la mărturisire și la îndeplinirea faptică a epitiimiilor prescrise de duhovnic.³⁵

Deci, în [economia Bisericii](#), Taina Mărturisirii cuprinde esențial aceste elemente constitutive: căința, mărturisirea păcatelor înaintea duhovnicului, dezlegarea dată de preotul duhovnic cu canonul rînduit. Aceste trei componente trebuie văzute în întrepătrundere, în unitate, ca un întreg, și numai împreună fac ființa Tainei și o fac eficientă.

Căința sau părerea de rău pentru păcatele săvîrșite e ca o sondă aruncată în adîncul sufletului, ca o operație făcută în conștiința bolnavă și paralizată, pătrunzînd mai adînc decît păcatul, pînă la adîncul sănătos al lăuntricului nostru.

Căința este actul de curaj de a vedea toată primejdia păcatului și de a ne hotărî să rupem orice legătură cu el. "Lacrimile pocăinței sunt ca sîngele care curge din rănilor sufletului", spune Sf. Grigore de Nisa.³⁶

La mărturisirea și iertarea păcatelor, aici trebuie să ducă în chip firesc - căința. O căință subiectivă, fără mărturisire, e o sfîșietoare luptă launtrică fără capăt, fără lumină, fără rod nu e nici eliberare, nici victorie. Îți dai seama de păcat, dar rămîi cu el în lăuntru, cu chinul lui. Abia decizia mărturisirii păcatelor, semnifică momentul mișcării mele din starea și locul căderii. Cum zice psalmistul: "Păcatul meu l-am cunoscut și fărădelegea mea n-am ascuns-o, împotriva mea" (Ps. XXXI, 5) A cunoaște păcatul e [începutul luminării](#); a-l mărturisi e deja "dimineța pocăinței". A-l cunoaște doar și a nu-l mărturisi, e a-l păstra "împotriva ta", ca un "țepuș", un "înger al satanei" (II Cor. XII, 7). De aceea și continuă

³⁵ Arhim. Lect. dr. Vasile Miron, Taina Sfintei Spovedanii, Miloc de Pastorație Individuală și piatră de hotar în îndreptarea sufletească a credinciosului, în rev. Studii Teologice, Seria a II-a, anul LVI, Nr. 3-4, Iulie-Decembrie, București- 2004, pag-222.

³⁶ www.didactic.ro/files/10/desprepoc_259_in_355_259_.doc

psalmistul: "Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului; și tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu" (ps. XXXI, 6). și iarași, cum învăța și Apostolul: "Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire" (Rom. X, 10).

Mărturisirea trebuie să cuprindă astfel răul începînd de la rădăcina lui, de la gînd, intenție. Credincioșii întreabă adesea: de unde se ivește un gînd rău, un cuvînt, o expresie lipsită de cuviință, spontană dar aceasta arată că adîncul din noi nu e convertit. Sunt plivite buruienile la suprafață, dar nu sunt smulse rădăcinile lor care pot lăstări mereu. De aceea și gîndurile trebuie mărturisite, lepădate, pentru la nu-l duce cu noi în eternitate. "Nimic nu rămîne ascuns, care să nu iasă la arătare". De asemenea, cuvintele, pentru care zice Mîntuitorul că "voi da socoteală în ziua judecării pentru orice cuvînt deșert pe care-l vor rosti (Matei XII, 36). Cu atît mai mult faptele.

Mărturisirea trebuie să pună în lumină, în conștiința penitentului absurditatea, nonsensul păcatului, față în față cu sensul ziditor al vieții în Hristos. Să opereze, o transformare, o luminare, o mutație. Păcatul instituie o lume a lui, a plăcerii și devoțiunii față de plăcere din care trebuie să ieșim. De aceea e și necesară [pocăința și mărturisirea](#). La întrebarea: - Oare nu știe [Dumnezeu ce am făcut](#)? Ce mai e nevoie să le spun? Dar, nu trebuie să le știu și eu, căci e posibil ca eu să nu le cunosc, să nu le recunosc ca atare, să nu mă cunosc singur: să am o falsă impresie, că sunt sănătos, purtînd în același timp o veche boala în mine".

Spovedania nu este un act magic prin care ni se șterg păcatele și cu atît mai puțin un "bilet de intrare" la împărtășire, ci Taina împăcării și reintegrării în biserică și șansa de a fi călăuziți pe calea mîntuirii.³⁷

Păcate au existat de cînd este omul pe pămînt, însă puterea de iertare a venit numai acum 2000 de ani, prin Mîntuitorul Iisus Hristos și numai prin Biserica Sa, prin preoții Săi și prin Tainele instituite de El.

Deci, Biserica Ortodoxă deține comori harice, duhovnicești inimaginabile. Deține Sfintele Taine. Deține Taina Sfintei Spovedanii. Taina Sfintei Spovedanii aduce, de la cel mai mic copil pînă la cel mai în vîrstnic om, numai efecte

³⁷ Nicolae Fuștei, Creștinismul pe înțelesul tuturor, Chișinău, 2008, pag.-229

binefăcătoare: aduce luminare de minte și cumințenie; aduce înțelepciune și putere; aduce sănătate trupească și sufletească; aduce înțelegere și dragoste în familii, între părinți și copii; aduce iubire între soți; întărește căminele tinerilor căsătoriți; aduce o adevărată fidelitate conjugală. Cu alte cuvinte poate aduce tot binele în viața unui om. Ori, aici se poate observa de ce mare bine se lipsește cel care nu se spovedește!

Toate răutățile și păcatele ce se întâmplă în lume, care produc mari pagube omenirii, sunt datorate lipsei de Spovedanie.

Numai în scaunul Spovedaniei omul poate fi îmblânzit cel mai bine, poate fi mângâiat cel mai mult, poate să simtă cele mai mari bucurii posibile simțirii umane, poate să simtă cu adevărat pe Dumnezeu.

Fiecare om trebuie să fie conștient de aceasta mare putere a Tainei Spovedaniei Sfinte. Pentru a o înțelege mai bine trebuie, în primul rând, să o experimentăm și în al doilea rând să cercetăm diferite cărți ce ne povățuiesc așa încât să pricepem sensul adevărat al Spovedaniei.³⁸

Se poate spune că Taina aceasta este o Taină a comunicării intime și sincere între penitent și preot, sau chiar o Taină a comuniunii între ei. În ea preotul pătrunde în sufletul penitentului, care i se deschide de bunăvoie; nu rămîne la un contact trecător și superficial. Atît contribuția penitentului, cît și a preotului este cu mult mai mare în această Taină. În celelalte Taine harul lucrează în mod adeseori nesimțit. Aici lucrează prin angajarea mai amănunțită și mai vibrantă a penitentului, prin mărturisire și căință, apoi a preotului în aprecierea mijloacelor recomandate penitentului pentru vindecarea sufletească a celui îmbolnăvit de pe urma unor păcate grele și apoi iarăși prin contribuția penitentului în împlinirea lor. Aceasta se explică din faptul că dacă prin Taina Botezului și cea a Mirungerii i s-au iertat primitorului păcatele prin simpla mărturisire a credinței și angajare la păzirea ei și a poruncilor lui Hristos, Taina Pocăinței se săvîrșește cu un om care a dovedit că nu a conlucrat cu harul Botezului, ceea ce îl face mai vinovat și dă

³⁸ Protos. Ioachim Pîrvulescu Stareț al Sfintei Mănăstiri Lainici – Gorj, Sfînta Taină a Spovedaniei pe înțelesul tuturor, Mănăstirea Lainici – Gorj, 2000, pag-12.

dovadă că în el s-a produs o boală, sau o slăbiciune, care-l poate duce și după această Taină la noi căderi. Deci el trebuie să explice din ce motive a căzut și care sunt slăbiciunile lui, pentru a fi vindecat. Apoi trebuie să arate prin căință și prin fângăduința de a nu mai păcătui o angajare cu mult mai hotărâtă în a combate slăbiciunile care au dat dovadă ca pot birui cu ușurință firea lui. Rostul acestei Taine arată că pentru recidiviștii în aceleași păcate grele, mijloacele de remediere a slăbiciunilor trebuie aplicate cu și mai multă strictețe. Altfel Taina nu are ca efect remedierea durabilă a omului și nu-l face iarăși un om cu adevărat nou.

De aceea în această Taină penitentul nu face numai o mărturisire generală de credință și nu își ia numai un angajament general pentru o viață nouă în Hristos, ci și destăinuie intimitățile sufletului său în ceea ce au ele neputincios să reziste cu fermitate păcatelor; destăinuie slăbiciunile care l-au dus la păcate și care s-au dezvoltat de pe urma păcatelor. Iar preotului i se cere să cunoască aceste slăbiciuni care stau la baza păcatelor cunoscute de oameni și ale celor necunoscute, odată cu aceste păcate. Mai întâi duhovnicul trebuie să se înfrățească cu el ca să ajungă la niște lucruri ascunse, delicate – una din metodele cele mai bune ca să poată spune totul.³⁹ Penitentul manifestă prin aceasta o încredere în preot ca în nici un alt om și așteaptă de la el sfat, ajutor și dezlegare. De aceea preotul trebuie să urmărească cu atenție mărturisirea, să pătrundă real în sufletul celui ce și-l deschide, ca să poată da un sfat și un ajutor potrivit cu slăbiciunile destăinuie. I se cere pe lângă autoritatea lui de reprezentant văzut al lui Dumnezeu, pe lângă o apreciabilă autoritate morală, și o bună cunoaștere a modului în care se pot lecuifer diferitele slăbiciuni omenești.

Mai mult, preotul trebuie să ajute și să îndrumeze prin întrebări pe penitent să meargă spre lucrurile esențiale în mărturisirea lui, pentru ca acesta să nu devieze, cu intenție sau din neștiință lucrurilor importante, într-o vorbărie sentimentală neesențială, prin care el acoperă mai mult adevăratele păcate și slăbiciuni și pleacă netămăduit sau fără recomandările necesare tămăduirii. Omul,

³⁹ Părintele Arsenie Papacioc, *Iată Duhovnicul*, vol. II, Ediție alcătuită de Ieromonah Benedict Stancu, Editura Sofia, București, 2006, pag – 96.

care e dispus să micșoreze cu superficialitate sau să exagereze slăbiciunile sale dintr-o conștiință extrem de scrupuloasă, nu se poate ajuta singur în tămăduirea lor. El nu poate fi ajutat nici de către oricare alt om. Unii prieteni pot bagateliza(minimaliza) slăbiciunile lui, alții le pot exagera și mai mult, dintr-o grijă prea mare față de el. Nici chiar cei cu cunoștințe bogate de ordin psihologic și psihiatric nu-l pot ajuta așa cum ajută un preot, pentru că omul are nevoie și de încrederea într-un ajutor dumnezeiesc ca să poată pune la contribuție toate eforturile voinței lui în vederea vindecării.⁴⁰

De la început pînă la sfîrșit Taina aceasta se petrece între două persoane într-o relație de intimitate. Și relația aceasta este înlesnită pentru penitent de faptul că preotul i se înfățișează ca vorbindu-i în numele Domnului, atît cu iubirea iertătoare a lui Dumnezeu care nu-l face să dispere, cît și cu seriozitatea care-l oprește de la bagatelizarea slăbiciunilor sale. În faza mărturisirii penitentul își descoperă taina sa preotului ca nimănui altuia și preotul cunoaște exclusiv taina lui. Penitentul știe că preotul nu va spune nimănui taina lui. Între ei are loc o taină și din acest punct de vedere. Deci între ei se realizează o legătură sufletească profundă și intimă în același timp, cu totul deosebită. Numai preotul poate cunoaște cu adevărat pe penitent, căci numai lui i se destăinuie penitentul cu toată sinceritatea, știind că preotul nu va rîde niciodată de slăbiciunile lui, nu le va divulga și nici nu va manifesta surprindere ascultînd cele mai grele abateri ale lui. Am putea spune că cei doi se leagă într-o prietenie unică; sufletele lor se ating și vibrează în această atingere cu ceea ce au mai intim și mai serios în ele. Penitentul realizează cu preotul comuniunea maximă care se poate realiza cu un om. E un nou motiv pentru care Taina aceasta e Taina unei comuniuni cum nu există alta: e Taina restabilirii comuniunii depline între un credincios și preotul ca organ văzut al lui Hristos și ca reprezentant al Bisericii. De aceea e Taina readucerii penitentului în comuniune cu Hristos și cu Biserica, pregătindu-l pentru comuniunea lui cu trupul lui Hristos.

⁴⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol.3, tipărită cu binecuvîntarea Prea Fericitului Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București - 1997, pag - 86.

Nici un alt om nu poate împlini rolul de intermediar al comuniunii mai extinse cu alți oameni și cu Dumnezeu, decât preotul în Taina Mărturisirii.⁴¹

Dar intimitatea realizată între preot și penitent încă din faza aceasta a mărturisirii nu e numai de ordin sufletesc, căci în ea intră un aer de neobișnuită seriozitate, de voința a penitentului de revenire la puritate și a preotului de ajutorare reală a lui. Seriozitatea aceasta are la bază conștiința că în această relație este prezent în mod nevăzut, dar transparent și simțit în mod tainic, Însuși Hristos, Care le cere și-i ajută în această intenție a lor, Hristos, în fața Căruia amândoi se simt răspunzători, sau uniți prin răspundere. Penitentul are încredere în preot tocmai pentru că simte în el răspunderea față de Hristos pentru sufletul său, îl simte că-l ascultă în numele lui Hristos și cu o putere reală de ajutorare ce-i vine din Hristos. Iar aceasta îl face să-și deschidă sufletul și să-și destăinuie păcatele și slăbiciunile cu toată sinceritatea, seriozitatea și căința. Hristos însuși lucrează în această Taină prin întâlnirea intimității sensibilizate a celor doi.

Însăși mărturisirea cu încredere, cu seriozitate și cu căință a penitentului este un efect al lucrării lui Hristos. Căci altor oameni penitentul nu-și descoperă toate păcatele, sau își descoperă numai unele din ele, și adeseori cu un fel de bravare. Având pe Hristos lucrător prin intimitatea serioasă și vibrant stabilită între ei, Taina aceasta îi înalță din planul sufletesc în planul duhovnicesc în care lucrează Duhul Sfânt. De aceea se spune că preotul este duhovnic în această Taină și lucrarea lui în ea este o lucrare duhovnicească.

Spațiul spiritual al Tainei, când se săvârșește cu această seriozitate, a devenit sau a început să devină un spațiu al sfințeniei, care va avea un efect real asupra îndreptării penitentului. Lucrarea de duhovnicie o va exercita preotul, mai ales, în a îndruma penitentul spre o viață de căință sau de pocăință, pe care trebuie să o împlinească pentru vindecarea sa de rănilor păcatelor.

⁴¹ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

Faptul că preotul lucrează ca organ văzut al lui Hristos și ca reprezentant al Bisericii nu diminuează responsabilitatea lui și deci puțința trăirii comuniunii personale între el și penitent în Hristos. Dimpotrivă, responsabilitatea lui se ascute, pe măsura conștiinței lui că este organ văzut al lui Hristos.⁴²

În cursul spovedaniei penitentul depășește într-un anumit grad păcatul sau puterea lui tocmai datorită acestei comuniuni între două responsabilități. Cu cât e penitentul mai păcătos, cu atât preotul vibrează de o mai mare responsabilitate de a recâștiga sufletul lui, de o mai mare compătimire pentru el și de o mai acută trăire a datoriei de a-l face să revină pe drumul mântuirii. Iar aceasta trezește o mai acută responsabilitate pentru păcate în penitentul însuși. Prezența lui Hristos între ei doi se sugerează prin faptul că preotul ascultă mărturisirea penitentului în fața icoanei lui Hristos, sau îi spune penitentului după rugăciunile introducătoare: “Iată, fiule, Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta cea cu umilință. Deci nu te rușina, nici te teme, nici nu ascunde de mine nimic din cele ce-ai făcut, ci toate mi le spune fără să te îndoiești și fără sfială, ca să iei iertare de la Domnul nostru Iisus Hristos”. Preotul îi cere deplină sinceritate, căci mărturisirea lui nu se face numai înaintea omului, care poate fi mințit, sau în fața căruia mărturisirea poate fi socotită ca o umilire nedemnă de mândria omului, ci mai ales în fața lui Hristos.

Adeseori omul contemporan se rușinează să-și divulge păcatele, sau socotește nedemn pentru el să facă acest act de umilire în fața unui preot. Dar pe de o parte simte și el nevoie să-și descarce conștiința înaintea cuiva, iar pe de alta, își dă seama că preotul îi inspiră încredere deosebită prin marea lui responsabilitate față de Hristos și prin smerenia cu care-l ascultă și care-l face să nu se socotească mai bun decât penitentul.

Dar de ce e necesară mărturisirea păcatelor pentru iertarea lor? Încă Tertulian a observat că Domnul nu cere mărturisirea păcatelor pentru că nu le-ar

⁴² Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol.3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București - 1997, pag - 87.

cunoaște, ci pentru că mărturisirea lor e un semn de căință reală și mărește căința, fiind în același timp un semn de încredere în Dumnezeu și în preotul care-L reprezintă.

Domnul are bucurie de mărturisire pentru că ea este începutul comuniunii în care reîntră penitentul cu Hristos, și întrucât intră cu un om care I se înfățișează în numele Lui. Penitentul recapătă prin aceasta o smerenie sau o delicatețe sufletească și se jenează de păcat, de supărarea lui Hristos; e o delicatețe opusă rigidității pornirii spre păcat, egoismului nepăsător sau disperat. El revine deci la capacitatea de comuniune în puritate cu ceilalți oameni. El face primul act de ieșire din închisoarea individualistă orgolioasă în el însuși, din nepăsarea și insensibilitatea spirituală care-l țin în afara comuniunii. Mărturisirea însăși îl înalță pe om, întrucât ea include căința smerită pentru păcatele mărturisite și voința de a se elibera de stăpânirea păcatelor.

Prin mărturisire penitentul face primul act de ridicare deasupra păcatului, ajutat de rugăciunile introducătoare și de îndemnurile preotului, sau și de întrebările lui. Preotul îl ajută tot timpul mărturisirii, prin încurajarea la mărturisire, nemanifestînd vreo lăcomie interesată de a ști, sau vreun semn de deosebită surpriză neplăcută, care ar putea frîna pornirea penitentului spre mărturisire; dar nici nepăsare, absență sufletească, plictisire sau grabă, ci o foarte umană înțelegere, care totuși vrea să creeze și să mențină starea de căință în penitent. El trebuie să arate prin fața lui că păcatele aflate nu creează o situație de disperare pentru penitent, dar nici nu trebuie bagatelizate. Duhovnicul să fie iubitor și înveselitor cu toată lumea.⁴³

Penitentul trebuie ajutat să se căiască cu adevărat pentru ele, căci prin căință se deschide poarta iertării, și ea îi dă o speranță garantată de autoritatea lui Hristos, ajutîndu-l să depășească el însuși păcatele și slăbiciunile sale.

Duhovnicul se face sensibil la păcatele penitentului, pentru a trezi și spori sensibilitatea lui, dîndu-i prin aceasta puterea să se ridice din ele. El coboară cu

⁴³ Arsenie Papacioc Arhim., Mici îndemnuri spre mîntuire, Editura Sofia, București, 2009, pag. - 53.

Hristos, Cel ce Se coboară la neputințele omului, dar într-o coborîre dătătoare de putere. Pentru acest prilej de sensibilizare și căință, cu ajutorul duhovnicului, Hristos îi cere penitentului să-și mărturisească păcatele. Dar și pentru putința ca el să fie ajutat să facă alt pas mai departe în învingerea slăbiciunilor sale, cum spune Tertulian.

Faptul că putem cunoaște această taină a Spovedaniei, ca ortodocși, trebuie să ne aducă mare bucurie, pentru că, ori de câte ori suferim de vreun păcat, de ceva rău, putem să alergăm imediat, să îndreptăm situația și să ne păstrăm sănătatea sufletului.⁴⁴

Administrarea Sf. Taine a Pocăinței

Preotul își dovedește vrednicia sau nevrednicia pentru slujirea la care este chemat, mai întâi, și în mod principal, prin felul în care înțelege importanța Sf. Taine a Pocăinței și prin felul în care dovedește că i-a înțeles importanța.

Săvârșitorii Sf. Taine a Pocăinței sunt episcopii și presbiterii hirotoniți în mod valid. Se înțelege deci ca nu si episcopii sau presbiterii eretici.

Puterea sau însușirea necesară pentru administrarea acestei Sf. Taine a fost dată Sfinților Apostoli de către însuși Mîntuitorul: "Ori câte veți lega pe pămînt, vor fi legate și în cer, și oricate veți dezlega pe pămînt, vor fi dezlegate și în cer" (Mt. 18, 18.). Într-un chip și mai grăitor spune: "Luați Duh Sfînt, cărora le veți ierta păcatele, iertate vor fi, și cărora le veți ține, ținute vor fi" (Ioan 20, 22-23).

Înzestrîndu-i pe Sf. Apostoli prin lucrarea Duhului Sfînt, cu puterea de a lega și de a dezlega păcatele oamenilor, aceștia au transmis aceeași putere și episcopilor și preoților, pe care i-au instituit.⁴⁵

⁴⁴ Ne vorbește Starețul Efreim Filotheitul, Meșteșugul mîntuirii, Omilii, traducere de Ieromonah Teofan Munteanu și Pr. Victor Manolache, Editura EGUMENIȚA, București, 2007, pag - 194.

⁴⁵ <http://www.crestinortodox.ro/drept-bisericesc/administrarea-sf-taine-pocaintei-69939.html>

La început, atât episcopii, cât și presbiterii, prin însuși actul hirotoniei, dobândeau calitatea sau starea harică, pe baza căreia și prin puterea căreia puteau administra Sf. Taina a Pocăinței. Această stare a durat pînă tîrziu cînd au început a fi hirotoniți în treapta de presbiteri și persoane sub vîrsta de 30 ani, precum și unele care nu corespundeau întru totul pentru întreaga lucrare la care erau îndatorați ca preoti. De aceea s-a introdus o noua rînduială, și anume aceea de a nu li se permite tuturor preoților să administreze Sf. Taina a Pocăinței îndată după hirotonie, ci numai după trecerea unui timp oarecare, necesar pentru formarea corespunzătoare și pentru maturizarea celor prea tineri, ca astfel dobîndind experiența și ajungînd la o conștiință superioară a misiunii preotești, să poată administra în mod corespunzător Sf. Taina a Pocăinței.⁴⁶

De fapt ei aveau starea harică, în baza căreia puteau administra Sfînta Taină a Pocăinței, dar întrucît această Sfîntă Taină are o însemnătate deosebită, iar administrarea ei reclamă cunoștințe și însușiri deosebite și experiența, preoții socotiți necorespunzători pentru a o administra au fost și mai sunt și astăzi opriți de la săvîrșirea acestei Sfîntei Taine. Cînd se socotește, după aprecierea episcopului, că preotul, oprit de la săvîrșirea Sf. Taine a Pocăinței, a ajuns la maturitatea necesară pentru administrarea ei, i se ridică aceasta opreliste și i se confera dreptul de a o administra, folosindu-se în acest scop de o ierurgie specială, numita "duhovnicia" sau "facerea duhovnicului".

Din cele spuse, se vede că duhovnicia nu este o Taina aparte, prin care celui care i se conferă i s-ar da un har prin care s-ar completa harul primit prin Sf. Taină a Hirotoniei întru presbiter și l-ar face astfel apt să administreze Sf. Taina a Pocăinței, ci i se dă numai dezlegarea și împuternicirea legală sau binecuvîntarea de a săvîrși sau de a administra Sfînta Taină a Pocăinței, de la care fusese oprit. Așadar duhovnicia nu este o nouă hirotonie și nici o completare a hirotoniei propriu-zise ci este numai o hirotesie.

⁴⁶ Ibidem.

Cu privire la episcopi, nu se amintește și nu s-a practicat vreo rînduială asemănătoare, deoarece la instituirea în treapta de episcop i s-a observat întotdeauna condiția de vîrstă, stabilită cu timpul la minimum 30 de ani și anume în mod cu totul excepțional s-a admis și cîte o hirotonie în această treaptă și sub vîrsta de 30 de ani. Cum la vîrsta de 30 de ani slujitorul bisericesc era socotit deplin matur și suficient de bine format, nu s-a mai simțit nevoia ca el să fie oprit temporar de la administrarea Sfintei Taine a Pocăinței, în scopul de a i se da posibilitatea și răgazul necesar spre a se forma mai bine.⁴⁷

Astfel, se înțelege că administrarea Sfintei Taine a Pocăinței din partea unui preot care nu a primit hirotesia întru duhovnic, își produce efectele sale harice în chip deplin, dar întrucît acest lucru nu este îngăduit după rînduiala tradițională a Bisericii, cel ce încalcă rînduiala în cauza, este supus pedepselor canonice. Excepții se admit, însă, în cazuri de forță majoră, adică în cazul cînd nu exista preot duhovnic și cineva se află în primejdie de moarte, precum și în alte cazuri, la staruința credincioșilor care sunt îndreptățiți să ceară a li se administra aceasta Sf. Taina, atunci cînd le-o cere conștiința lor.⁴⁸

Primitorii Sfintei Taine a Pocăinței sunt toți membrii Bisericii care se bucură de plenitudinea drepturilor, adică și clericii, și laicii, și monahii care nu sunt excluși din Biserică. Potrivit rînduiei tradiționale a Bisericii, spre a se putea împărtăși cu vrednicie, credincioșii sunt datori a primi mai înainte Sf. Taina a Pocăinței, dar aceasta se poate administra ori de cîte ori o cer credincioșii sau și atunci cînd apreciază duhovnicul că este cazul.

În ceea ce privește modul de administrare a Sfintei Taine a Pocăinței există foarte numeroase norme canonice, unele înscrise în textul sf. canoane, iar altele păstrate prin obicei.

⁴⁷ <http://www.crestinortodox.ro/drept-bisericesc/administrarea-sf-taine-pocaintei-69939.html>

⁴⁸ Dumitru Stăniloae Pr. Prof. Dr., Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol.3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București - 1997, pag. - 88.

Cele mai vechi se referă la mărturisirea publică a păcatelor, căci aceasta era forma cea mai veche în care s-a administrat Sfînta Taină a Pocăinței.

Potrivit rînduielilor mărturisirii publice, credincioșii se înfățișau - din îndemn propriu - înaintea obștii sau comunității locale, fiind de față episcopul și ceilalți slujitori, sau preotul și alți slujitori - în cazul cînd comunitatea era mai mică și nu avea în frunte un episcop - și înaintea tuturor acestora își mărturiseau păcatele. Episcopul sau preotul și toți ceilalți clerici, împreună cu obștea credincioșilor apreciau gravitatea sau lipsa de gravitate a păcatelor mărturisite și toți împreună hotărau dacă era cazul ca cel care a săvîrșit mărturisirea să primească dezlegarea de păcate sau să fie supus epitimiei ori pedepselor duhovnicești. În primul caz, el era dezlegat de către episcop sau de către presbiter, iar în al doilea caz, episcopul sau presbiterul îi aducea la cunoștință epitimiile la care urma să fie supus, după gravitatea păcatelor. Acestea mergeau de la oprirea simplă de la Sf. Împărtășanie, pentru un timp, pînă la excomunicarea pe timp determinat, ori chiar pentru totdeauna și pînă la anatemă.

Rînduiala mărturisirii publice a durat în Biserică timp îndelungat, deși practicarea ei a întâmpinat multe dificultăți și a fost împreună cu multe primejdii pentru viața comunităților creștine și a slujitorilor acestora.⁴⁹

Împrejurările vieții nu au permis creștinilor, să practice întotdeauna mărturisirea publică, de aceea alături de aceasta s-a practicat și mărturisirea secretă, atît pentru a se evita unele primejdii, cît și pentru că mărturisirea publică nu era posibilă în toate cazurile, ca de exemplu în cazurile celor bolnavi, care nu se puteau deplasa, sau nu aveau nici energia de a putea să suporte o încercare ca aceea pe care o constituia mărturisirea publică. În cazurile în care se practica mărturisirea secretă, potrivit tot rînduielilor tradiționale, duhovnicul, fie episcop, fie presbiter, era dator să nu divulge păcatele mărturisite și nici epitimiile pe care le aplica cu prilejul mărturisirii secrete, atunci cînd era cazul să fie aplicate.

⁴⁹ Pr. Prof. D. Stăniloae, Mărturisirea Păcatelor și pocăința în trecutul Bisericii, în rev. „B.O.R.”, LXXIII (1955), nr. 3-4, pag - 226.

Pe la sfârșitul veacului V, mărturisirea secretă s-a impus ca rînduială generală în întreaga Biserică și o dată cu ea s-a generalizat și îndatorirea păstrării secretului mărturisirii de către duhovnic. Aceasta îndatorire este prevăzută mai întâi în can. 37 al Sf. Vasile cel Mare, apoi în can. 132 al sin. de la Cartagina, de la anul 419 și e reluată mult mai târziu, pe la începutul veacului al IX-lea, prin can. 28 al Sf. Nichifor Mărturisitorul.⁵⁰

Cum trebuie făcută spovedania

Sfântul Nicodim Aghioritul, tratînd despre Taina Sfintei Spovedanii, în cartea sa “Îndrumar de mărturisire”, ne arată modul în care putem participa deplin și conștient la aceasta:

„Spovedania este destăinuirea rostită a faptelor, și cuvintelor, și gîndurilor viclene, făcută de bună voie, cu frîngerea inimii, cu osîndire de sine, limpede, fără rușine, cu hotărîre, către un duhovnic rînduit canonic.”⁵¹

În primul rînd preotul duhovnic trebuie să-și pregătească credincioșii prin predici și cateheze privind importanța Tainei, prin deșteptarea cunoștinței păcatului. Această conștiință lipsește multor credincioși; ea trebuie trezită prin rugăciunile de iertare sau molitvele ce premeg spovedania. Aceste molitve trebuiesc citite astfel ca sufletul penitentului să fie umplut de harul îndurării și al iertării dumnezeiești, de căință, avînd ca pilde din Vechiul Testament pe David și pocăințele lui, “lacrimile lui Ezechia în ceasul morții”, și alții, ce le-a primit Dumnezeu și le-a dat iertare. Citirea și rostirea, grăbită uneori, trebuie să fie primele bătăi la poarta cerului pentru penitent; o citire plină de duh de pătrundere, care să atingă sufletul creștinului venit la spovedanie. Duhovnicul să aibă în ochii săi fața fiului de spovedanie pentru a putea urmări în mișcarea ei zbuciumul sau ezitarea de a mărturisi unele lucruri, nepăsarea indiferența, etc.; adică starea lui

⁵⁰<http://www.crestinortodox.ro/drept-bisericesc/administrarea-sf-taine-pocaintei-69939.html>

⁵¹ <http://www.crestinortodox.ro/diverse/ce-este-cum-trebuie-facuta-spovedania-69645.html>

sufletească. Rînduiala Tainei îi vine în ajutor prin formula foarte potrivită: “Iată, fiule, Hristos stă în chip nevăzut primind mărturisirea ta cea cu umilință ...eu sunt numai un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui toate câte îmi vei spune. Iar de vei ascunde ceva de mine, îndoite păcate vei avea ...”.

Duhovnicul trebuie să procedeze cu mare grijă, cu tact și cu prudență, cu înțelepciune, măsură și echilibru, pentru ca nici să nu încurajeze, dar nici să nu descurajeze pe penitent.⁵²

Materialul de mărturisire îl formează de obicei păcatele săvîrșite de la ultima spovedanie, dar și cele uitate înainte, urmînd întrebările puse de duhovnic, în ajutorul penitentului. El trebuie învățat să-și mărturisească nu numai păcatele vieții launtrice, numite și păcate spirituale, ci și cele cu fapta.

Ca formă a mărturisirii, ea poate fi expozitivă și monologică sau dialogată cu ajutorul întrebărilor duhovnicului.

O mărturisire monologică, expozitivă sau directă presupune cercetarea sau examenul de conștiință din partea penitentului. Aceasta însă nu trebuie să se reducă la o simplă contabilizare a păcatelor sau la o cronologie a purtării. Important și esențial în această cercetare de noi înșine este căința, părerea de rău, frămîntarea conștiinței și hotărîrea de a se reînnoi sufletește prin mărturisire. Un adevărat examen de conștiință trebuie să se desfășoare într-o atmosferă de credință, în lumina marilor adevăruri de credință. Nu este nevoie de a nota sau descrie în amănunt cum s-a săvîrșit păcatul; este de ajuns o mențiune care să susțină memoria. Inițierea în metode de a se examina este una din datoriile pastorale cele mai de seamă.⁵³

Intervenția duhovnicului prin întrebări, dacă este nevoie, trebuie să observe anumite reguli, în primul rînd, se cuvine a exclude orice element care ar da de

⁵² Pastorație și misiune în Biserica Ortodoxă, Tematica pentru cursurile pastorale și de îndrumare misionară a clerului, conform hotărîrii Sfîntului Sinod nr. 572/1998, Editura PARTENER, Galați, 2007, pag - 182.

⁵³ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

bănuie că maschează curiozitatea personală. Este fără folos și imprudent a cere numele persoanelor participante la păcat împreună cu penitentul.

Duhovnicul trebuie să se asigure mai întâi de credința corectă a penitentului după adevărurile cuprinse în Simbolul credinței, așa cum se arată în Molitfelnic. Să întrebe pe penitent când s-a spovedit mai pe urmă; dacă nu s-a spovedit niciodată, din ce cauză (opreliște, neglijență, etc.). O atenție deosebită trebuie acordată întrebărilor cu privire la viața sexuală. Intervenția trebuie să fie plină de atenție și de măiestrie în același timp, ferindu-se de a stârni curiozitatea și a provoca căderea unora în păcate pe care nu le-a cunoscut.

Spovedania trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

a) De bună voie

Ridicarea păcatelor noastre trebuie să fie voită, dorită de noi. Nimeni nu ne poate obliga să venim la Taina Spovedaniei și nici nu trebuie ca duhovnicul să ne smulgă mărturisirea tuturor celor greșite, atât a celor săvârșite cu fapta, cât și a celor cu gândul. Condiții ale spovedaniei sunt amănunțită cercetare de sine, recunoașterea vinovăției noastre și destăinuirea păcatelor noastre cu propria noastră gură.

b) Cu frângere de inimă

Una din cele mai importante condiții ale spovedaniei - poate cea mai reprezentativă - este frângerea inimii. Inima se frânge când conștientizează că prin păcat L-a întristat pe Dumnezeu și că nespusei Sale iubiri, nemăsuratelor Sale daruri a răspuns cu nerecunoștință.

Sfântul Nicodim accentuează în mod special asupra „duhului umilit, a inimii înfrânte și smerite” în spovedanie. Frângerea este o tristețe și o durere adâncă a inimii, că prin păcatele sale omul L-a întristat întâi de toate pe Dumnezeu. „Ție unuia am greșit” (Ps., 50,6), după cum zice și Psalmistul. În același timp se manifestă și ca o puternică ură față de păcatul care a fost pricină a tulburării legăturii cu Creatorul nostru.⁵⁴

⁵⁴ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

c) Cu osîndire de sine

Spovedania curată este făcută cu osîndire, cu autoînvinuire, fără încercarea de a ne ușura responsabilitatea sau de a arunca vina asupra altora. Eu și numai eu sunt răspunzător de păcatele mele. Nimeni altul, nici chiar diavolul, nu ne obligă să păcătuim. Bolii noastre sufletești și ignoranței noastre li se datorează toate căderile. Sfîntul Ioan Scărarul sfătuiește:

„Dezgolește-ți, dezgolește-ți rana în fața doftorului și nu te rușina. «A mea e buba, părinte, a mea e rana. Din nepăsarea mea s-a pricinuit, și nu din a altuia. Nimeni altul nu e pricinuitorul ei: nici om, nici duh, nici trup, nici altceva, ci negrija mea!»" ⁵⁵

Micșorarea de sine și osîndirea de sine sunt cunoscute adevăratei pocăințe. Cel ce se pocăiește sincer își vede continuu neputințele și se ferește a se preocupa de viața altora și de a-i judeca. Căci judecarea este „specialitatea” celor mîndri. Cel ce se pocăiește cu adevărat primește fără crîcnire orice încercare, considerînd că este vrednic de orice reapătimire, de orice întristare, de vreme ce L-a întristat pe Dumnezeu. Se consideră pe sine mai rău decât toți ceilalți, și nu prin cuvinte sau prin semne exterioare de smerenie, ci cu o adîncă și deplină siguranță interioară; aceasta, în antiteză cu cel care nu se pocăiește, care îi consideră pe toți ceilalți inferiori lui.

Cel ce trăiește adevărata pocăință, pe cît înaintează în virtute, pe atît mai păcătos se simte pe sine. În același timp, cu atît mai mult crește în el nădejdea în mila lui Dum-nezeu. Pocăința cea adevărată, în timp ce cultivă îndurerarea sufletului, aduce și o negrăită pace și bucurie adîncă, pe care nu le poate îndepărta nici o ispită, nici o întristare a lumii acesteia. Este fericita întristare, tristețea cea îmbucurătoare, despre care vorbesc adesea Părinții Bisericii noastre.

Nu se mîntuiesc numai ce ce nu vor să se pocăiască.⁵⁶

d) Limpede

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Arhim. Melchisedec, Adîncul Pocăinței, în rev. Lumea Monahilor, Nr. 21, 2009, pag – 16.

Este nevoie să ne mărturisim păcatele cu sinceritate, limpede, riguros, fără învîrteli sau jumătăți de cuvînt. Nu mergem la duhovnic spre a ne dezvinovăți sau spre a ne ascunde căderile, ci pentru a descoperi boala noastră duhovnicească.

Adevărul ne obligă să-i destăinuim duhovnicului toate păcatele noastre, fără să ometem intenționat nici unul dintre ele, căci altfel ar fi o batjocorire a Tainei și ne-am zădărnicit iertarea. Este un lucru căruia ar trebui să-i dăm o atenție deosebită. Ascunderea chiar și a unui singur păcat lasă neiertate și păcatele pe care le-am mărturisit. Nu este valabil, desigur, în cazul în care nemărturisirea se datorează uitării sau necunoaștinței. Dar și pentru aceasta să ne rugăm ca Dumnezeu să ne aducă aminte toate păcatele, și pe cele pe care timpul, necunoaștința sau nebăgarea de seamă le fac uitate. De aceea, o bună pregătire pentru spovedanie este cercetarea atentă a sinelui, care duce și la cunoașterea de sine.

Este necesară cunoașterea de sine atît pentru spovedanie, cît și pentru curățirea sufletului nostru. Este în același timp grea acceptarea patimilor și a lipsurilor noastre. Este nevoie de luminarea lui Dumnezeu pentru a ne putea cerceta ungherele sufletului și a ne vedea clar murdăria interioară; sunt necesare smerenia și bărbăția pentru a accepta (adevărul despre) boala noastră. Domnul, în marea Sa milostivire, la începutul luptei, nu ne descoperă întreaga noastră slăbiciune, ca să nu deznădăjduim. Cu cît înaintăm în smerenie, cu cît dobîndim mai mult har, cu atît mai mult ni se descoperă starea noastră pătimasă. Cercetarea de sine este o lucrare duhovnicească istovitoare. Mai ales în vremea noastră, invadată de excitații exterioare, de multe ispite, este dificilă și ostenitoare concentrarea și este nevoie de o mare disciplină interioară pentru a se concentra cineva asupra sinelui.

e) Fără rușine

Rușinea este un sentiment pe care îl mînuiește diavolul spre folosul său. Cînd suntem în situația de a păcătui o micșorează, iar cînd trebuie să ne spovedim o mărește. După înțeleptul Sirah:

„Este rușine care aduce păcat și este rușine care aduce mărire și har" (Sirah, 4,23).

Iar Părintele Ilie Cleopa ne spune: “Să nu ne rușinăm, fraților, la Spovedanie, ca să fim iertați, ci mai bine să ne rușinăm de a mai face păcatele.”⁵⁷

Rușinea însoțește păcatul, dar rușinea pe care o încearcă cineva înaintea duhovnicului îl eliberează de rușinea din ziua viitoarei Judecăți și constituie slavă și har.

f) Cu hotărîre

Spovedania este sinceră numai dacă este însoțită de nezdruclinată hotărîre de a nu se mai repeta păcatele; în mod contrar, omul face, după cuvîntul Apostolului, precum: „Cîinele ce se întoarce la vărsătura lui și porcul scaldat la noroiul mocirlei lui”. (2Petru, 2,22)⁵⁸

Aceasta nu trebuie să fie pretext celor ce zic „de vreme ce voi cădea iar în același păcat, de ce să-l mai spun duhovnicului?”. Hotărîrea și străduința noastră de a nu mai cădea în aceleași păcate trebuie să fie statornice. Dar, de vreme ce patimile sunt sădite în firea noastră omenească de căzută și ușor de întors, se poate ca din cauza slăbiciunii sau a poftelor să cădem iar în aceleași sau în mai multe păcate. Nu trebuie însă să deznădăjduim privitor la îndreptarea noastră, ci să ne apropiem de spovedanie cu o mai adîncă smerenie, și mai des, astfel încît cu harul lui Dumnezeu și cu îndemnarea și sprijinul duhovnicului să ajungem la omorîrea patimilor. La scaunul spovedaniei penitentul nu este singur, pierdut și înstrăinat datorită păcatelor sale, ci este împreună cu duhovnicul său. Acesta îl va sfătui, îl va încuraja, îl va ajuta să nu bîjbîie, dîndu-i povețele necesare pentru a-și regăsi dreapta judecată, pentru a merge pe calea lui Dumnezeu. Îi va reaminti ținta spirituală înspre care trebuie să tindă și mijloacele ce-l vor ajuta să ajungă acolo.

⁵⁷ Arhim. Cleopa Ilie, Îndreptar de Spovedanie pentru mireni, preoți de mir și monahi, ediția a II-a, Editura EIKON, Cluj-Napoca, 2006, pag - 30.

⁵⁸ Ioachim Pîrvulescu Protos. Stareț al Sfintei Mănăstiri Lainici - Gorj, Sfînta Taină a Spovedaniei pe înțelesul tuturor, Mănăstirea Lainici - Gorj, 2000, pag. - 34.

Aceste sfaturi practice îl vor învăța cum să lupte împotriva slăbiciunilor păcătoase pe care le are, cum să facă față pornirilor pătimase, cum să lucreze virtuțile.⁵⁹

Mîngîietoare și liniștitoare este această pildă din Pateric: „Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe, zicînd: Ce voi face, avvo, că am căzut? I-a răspuns lui bătrînul: Scoală-te iarăși. Zis-a fratele: M-am sculat și iarăși am căzut. Și a zis bătrînul: Scoală-te iarăși și iarăși. Deci a zis fratele: Pînă cînd? Zis-a bătrînul: Pînă ce vei fi găsit sau în bine, sau în cădere, căci cu ce se află omul, cu aceea se și duce din lumea aceasta". Iar Sfîntul Vasile cel Mare zice: “Nu se folosește de mărturisire, nici se mărturisește cel ce zice la spovedanie numai că a greșit, însă rămîne iarăși în păcat și nu-l urăște.” Toată pocăința întru aceasta constă, să te hotărăști a-ți schimba viața.⁶⁰

De aceea și experiența patristică ne învață cu înțelepciune că sfînt este cel ce se ridică neîncetat.

În paralel cu lupta cea bună, să luăm întotdeauna ca aliat în lucrarea pocăinței rugăciunea în gînd: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul.

g) Continuu

Pentru a avea roade în viața duhovnicească, este necesară de așa apropiere de Taina Spovedaniei, nu doar în cazul săvârșirii unui păcat grav. Din spovedania regulată izvorăsc, după Sfîntul Nicodim Aghioritul, multe lucruri bune.⁶¹

Spovedania nu este legată de termen sau de soroace anumite din cursul anului. Putem alerga la duhovnic ori de cîte ori și cînd simțim nevoia.⁶²

⁵⁹ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

⁶⁰ Arhim. Cleopa Ilie, *Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 2, Ediția a II-a, Editura Mănăstirea Sihăstria, Mănăstirea Sihăstria – 2004, pag – 9.

⁶¹ <http://www.crestinortodox.ro/diverse/ce-este-cum-trebuie-facuta-spovedania-69645.html>

⁶² Arhim. Cleopa Ilie, *Călăuză în credința ortodoxă*, Ediția a IV-a, Editura Mănăstirea Sihăstria, 2007, pag – 286.

În cazul epidemiei de păcate care domnește astăzi nu putem spune că spovedania în ce patru posturi este pre deasă.⁶³

Spovedania nu trebuie făcută formal. Există o mulțime de oameni care nu sunt conștienți de actul spovedaniei sau nu sunt sinceri și merg și ei de ochii lumii sau dintr-un reflex condiționat la preot să se spovedească. Ajungând la preot nu spun mai nimic, nu au nici o căință pentru greșelile pe care le-au făcut, nu realizează că sunt în fața lui Dumnezeu și că se petrece o Taină mare în acel moment. Acei oameni merg la Spovedanie dintr-un formalism și se spovedesc formal. Efectul este același, deoarece se cunoaște că atunci când te ostenești primești un rezultat, pe loc sau mai târziu. Iar dacă nu te ostenești real, ci te faci doar că te ostenești, cazi în păcatul vicleniei, șireteniei. Pe om poți să-l înșeli, însă pe Dumnezeu niciodată.

Cel ce nu luptă toată viața pentru a fi sincer în toate împrejurările cotidiene se înșeală și înșeală la rîndul lui pe alții. Sinceritatea este una din marile virtuți aducătoare de curățenie și dobândire a Duhului Sfânt. Dacă nu ne spovedim sincer înaintea duhovnicului păcătuim foarte mult. De nu avem încredere în duhovnic, mai bine să nu ne spovedim, să nu-l amăgim și să nu ne amăgim și pe noi înșine.

De aceea, pentru cei care nu sunt sinceri și nu sunt dispuși pentru o Spovedanie cu căință și cu sinceritate, este recomandabil, deci mai bine, să nu se spovedească în acel moment.

Spovedindu-se în acest fel, nu primesc nici iertare de la Dumnezeu și în plus păcătuiesc pentru acel formalism de ochii lumii. În asemenea situație se găsesc chiar și acei creștini care merg la biserică regulat, însă fără nici o simțire duhovnicească. Esența Spovedaniei și efectul ei nu constau într-o Spovedanie regulată și stereotipă, ci dimpotrivă într-o Spovedanie spontană ieșită din adâncul inimii, cu multă durere și părere de rău.⁶⁴

Prin spovedania regulată:

⁶³ Danion Vasile, Ortodoxia Calea Adevărului, Chișinău, 2010, pag. - 132.

⁶⁴ Protos. Ioachim Pârvulescu Stareț al Sfintei Manastiri, Lainici-Gorj, Sfînta Taina Spovedaniei pe înțelesul tuturor, Manastirea Lainici - Gorj, 2000, pag. -28.

- Patimile, slăbiciunile și relele obișnuite nu mai cresc și nu se mai întâresc; dimpotrivă, cu tratament se micșorează și slăbesc.

- Cel care se spovedește des, cu cercetare de sine constantă, își localizează cu mai mare exactitate păcatele, pe care și le amintește mai ușor.

- Chiar și de săvârșește cineva păcat de moarte (mândrie, iubire de arginți, desfrânare, invidie, lăcomie, mînie, lene), prin spovedanie vine ușor înapoi, în sufletul său, harul lui Dumnezeu, restaurînd iarăși pacea. Dimpotrivă, dacă păcatul rămîne nespovedit pentru mult timp, întunecă sufletul cu remușcările și, ceea ce este mai important - și să luăm bine aminte la aceasta - pe perioada cît omul rămîne nespovedit, este lipsit de Dumnezeiescul Har, iar eventualele lui fapte bune (post, rugăciune, milostenii ș.a.) rămîn fără plată.

- Spovedania regulată, cu pocăință și sinceritate, se face zid împotriva atacurilor demonice, și cei ce se spovedesc nu sunt atinși de magie, de vrăji și de celelalte lucruri satanice, în detrimentul lucrării oamenilor răi. Spre exemplu, magii, vrăjitorii, în timp ce-i sfătuiesc pe oameni - spre înșelare, desigur - să meargă la biserică, la Sfînta Liturghie, la Maslu, să spună rugăciuni, să aprindă lumînări, le interzic în mod categoric să se spovedească, pentru a nu strica lucrarea vrăjitoarească, satanică. Spunea un demonizat unuia dintre cei de față: „ce ți-a trebuit să te duci la nemernicul de țap și să le vomîți pe toate?", înțelegînd prin „vomîți” spovedania și prin „țap” duhovnicul. Iertarea este deci reală, iar diavolul nu poate nici măcar să amintească de vreun păcat spovedit. Și am putea spune că epitrahilul duhovnicului face să dispară orice influență demonică. „Îi vine de hac”, cum se spune în popor.⁶⁵

- Pe cei care se spovedesc regulat nu îi îngrozește frica morții. Sunt mereu pregătiți, de vreme ce prin continua pocăință și-au curățit sufletul, și așteaptă în pace mutarea lor din lumea stricăciunii în fericirea raiului.

⁶⁵ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

- Spovedania deasă este piedică a păcatului. Căci la gândul că iarăși se va umili înaintea duhovnicului (spunînd din nou aceleași păcate) și că va primi canon, omul se luptă pentru a nu mai păcătui.

Canoane și epitemii

Unul din semnele adevăratei pocăințe este gândul hotărît al penitentului de a-și îndrepta viața pe viitor și dorința de a primi și îndeplini orice canon I-ar da preotul care-I este duhovnic. Drept canon se prescriu de obicei: rugăciunea particulară deasă, un anumit număr de mătăanii; obligația de a lua parte la slujba bisericească în toate zilele, milostenii, post și ajunare în afară de posturile rînduite, călătorii la mănăstiri și la locuri sfinte; îndepărtarea de la Sfînta Împărtășanie pentru o vreme mai lungă sau mai scurtă, citirea de cărți religioase și altele, pe care înțelepciunea duhovnicului le-ar afla potrivite cu scopul unei märtusiri bune și folositoare.⁶⁶

Canonul reprezintă un instrument spiritual pentru îndreptarea vieții. Spre deosebire de sfatul duhovnicesc, canonul reprezintă un mijloc pozitiv mai dur dar necesar pentru continuarea pocăinței; este de fapt însuși începutul îndreptării. Este în fond un tratament medicinal curativ pentru regenerarea

⁶⁶ <http://www.scribd.com/doc/16175461/Curs-Pastorala-Sem-2-Anul-III-2009>

organismului moral, adică al conștiinței și al voinței; este ca o ordonanță medicală care impune obligații și interdicții cuprinzând în sine o notă de certare, de unde canonul se mai numește și epitimie, adică certare sau pedeapsă. Scopul epitimiilor nu este ispășirea sau satisfacerea justiției divine – cum învață Biserica Romano – Catholică. Dreptatea dumnezeiască a fost satisfăcută prin jertfa Mântuitorului odată pentru totdeauna pentru tot neamul omenesc. Scopul epitimiilor este îndreptarea penitentului prin exerciții mai grele comparabile cu pedepsele aplicate de părinți copiilor pentru a-i îndrepta, (a se vedea textul biblic din Epistola Sfanțului Apostol Pavel către Evrei XII, 5): “Fiul meu, nu ne socoti pedeapsa prin care Dumnezeu te îndreaptă. ...pe care îți iubește și se ceartă”. Epitimiile sunt mijloace pedagogice, asemănătoare pedepselor aplicate în Vechiul Testament lui Moise, lui Aaron și David, care au fost iertați dar au suferit pedepse temporare spre îmbunătățirea lor și spre pilduirea altora. Ele surpă în chip firesc mândria păcătosului.

Deci, epitemiile nu sunt o pedeapsă ci ele sunt, mai curînd, acea perioadă de timp care lucrează în folosul celui ce se pocăiește. **Timpul, desigur, este o noțiune relativă, el poate fi lung sau scurt, aceasta fiind doar un fel de a spune, deoarece totul se face prin harul Domnului, rugăciunile duhovnicului și prin strădania celui ce se pocăiește. Sigur că lungimea acestui timp poate fi redusă la minimum sau chiar să lipsească cu desăvîrșire, așa cum ne confirmă multe dintre viețile sfinților și relatările din Pateric, dar acestea sunt cazuri aparte. Sfîntul Sisoe cel Mare, cît și alți Părinți fiind întrebați de cît timp este nevoie pentru ani se ierta un păcat, au răspuns că e de ajuns și o zi, altădată chiar și un suspin, dacă el este sincer. Acesta este și cazul tîlharului de pe cruce, care a dobîndit mîntuirea în ultimele clipe ale vieții sale. Totuși nu toți oamenii arată pocăința celor descriși în patericuri, nu toți sunt ca Maria Egipteanca sau ca Moise Arapul. De aceea e nevoie de timpul despre care vorbim, pentru ca omul să se înzdrăvenească după boala sa, care este păcatul de care se leapădă. Rănile păcatelor lasă în suflet urme, tot așa cum lasă urme rănilor fizice pe**

trup. Ele au nevoie de tratament și acest tratament este canonul rînduit de duhovnic, care este ca ghipsul pentru piciorul rupt sau ca fierul încins cu care în vechime se cauterizau rănilor. Așa cum tratamentul este diferit în funcție de boală, așa și canoanele sunt diferite, în corespundere cu gravitatea păcatului, dar mai ales de caracterul și trecul omului.⁶⁷

Canonul sau epitimia, pe care-l da preotul, are mai mult un caracter terapeutic decît pedept. Dacă în timp ce asculta spovedania penitentului preotul este părinte iubitor, prieten înțelegător, medic priceput, atunci cînd da canonul este judecător și medic. El trebuie să aprecieze mijloacele cele mai potrivite pentru vindecarea slăbiciunilor ce i s-au mărturisit. Este judecător nu ca să rostească sentințe, ci ca să aprecieze cu dragoste medicamentul necesar pentru fiul său spiritual.

Grija duhovnicului este să dezrădăcineze egoismul - acest cancer duhovnicesc - din sufletul credinciosului și să-l exerseze pe acesta în smerenie. Smerenia nu doar atrage harul lui Dumnezeu, dar asigură și sănătatea sufletească. Dimpotrivă, înălțarea de sine umple sufletul de complexe, îl împinge către stări bolnăvicioase, îl conduce direct la demonizare.

"De va vrea omul, de dimineată pînă seara poate ajunge la desăvîrșire"⁶⁹, spune Sfîntul Antonie cel Mare, învățîndu-i pe ucenicii săi puterea pocăinței. După cum, de asemenea, într-o singură zi poate cădea ca un fulger, precum Lucifer.⁶⁸

Paul Evdokimov vede și el în epitimie un exercițiu de căință și nu o pedeapsă. "Ea este o doctorie, iar părintele duhovnic caută raportul organic între cel bolnav și mijlocul de vindecare. Scopul epitimiei este să-l pună pe penitent în niște condiții noi, în care nu mai este ispitit de păcat".⁶⁹

⁶⁷ Episcop Dorimedont, Cine este doctorul conștiinței, în rev. Orthodoxia, anul II, decembrie 2003 nr. 11, pag - 48.

⁶⁸ Arhim. Atanasie Anastasioiu, Spovedania Îndrumar, Editura Sofia, București, 2004, pag - 35.

⁶⁹ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

Penitentul nu-i în măsură să-și prescrie singur medicamentul necesar. Acest lucru îl face preotul în numele lui Hristos. "Duhovnicului i se cere, spune [Părintele Staniloae](#), să fie în stare, prin citiri de cărți duhovnicești, prin urmărirea diferitelor procese sufletești, prin experiența, nu numai să dea cu o anumită siguranță sfaturile cele mai eficiente, ci să le argumenteze în fața penitentului, ca acesta să se lase convins să le urmeze".⁷⁰

Cu toate că Biserica nu considera canonul de pocăință în primul rând ca o pedeapsă, ci ca un medicament, totuși nu lipsește din scrierile Sfinților [Părinți](#), și din hotărârile Sinoadelor Ecumenice și locale, aspectul de pedeapsă și certare. Mărturisirea se face preoților Bisericii, de la care primesc penitenții canonul de pocăință și dezlegarea prin rugăciunea și prin punerea mâinilor preotești. Pedepsele sau certările variază după gravitatea păcatului și după dispozițiile sufletești ale vinovaților. Păstorii au totdeauna în vedere îndreptarea păcătoșilor și zidirea duhovnicească a comunității. Când mărturisirea se face de bună voie, păcatul e sancționat cu blandețe, iar când e descoperit în alt chip, e sancționat cu asprime".

Ioan Postitorul, patriarhul Constantinopolului (580-595), care a alcătuit slujba spovedaniei, pe care, cu mici modificări, o avem în Molitfelnic astăzi, îndulcește asprimea canoanelor, ținând seama de dispoziția sufletească a penitentului și de alte mijloace de asceză pe care și le asuma. Anii care s-au scurs de la părăsirea păcatului se scad din canon și dimpotrivă, dacă păcatul se repetă, se reia canonul de la început. "Socotește și aceasta, îl sfătuiește Molitfelnicul pe preot, ca de se va afla acel om (care se spovedește) cu buna cucernicie și va veni în toate zilele să facă metanii după putință, să-i ierți un an din numărul anilor ce l-ai oprit să nu se împărtășească; și de va vrea să facă milostenie după putere, să-i.. ierți și alt an. De va posti miercurea și vinerea, după porunca [Sfinților Apostoli](#), să-i ierți și alt an. De va vrea sa postească și luna, să-i lași și alt an. De va fi de vîrstă mai jos de 30 de ani, să-i lași și alt an. De va fi mai jos de 20 de ani, să-l canonisești mai puțin. Iar de va vrea să se pocăiască de păcate și va vrea să se facă călugăr, atunci să-i ierți a treia parte din canon. De va vrea să meargă în mănăstire

⁷⁰<http://sfvasile.blogspot.com/2010/03/duhovnicul-si-duhovnicia.html>

de obste, să-i lași jumătate de canon. Iar de va cădea după ce a luat chipul călugăriei, atunci să le facă toate deplin".⁷¹

În principiu tradiția [Bisericii](#) nu cunoaște păcate care nu se iartă, dacă omul face pocăință. Chiar și ucigașilor, opriți de la împărășanie pînă la sfîrșitul vieții, nu li se ia speranța mîntuirii.

Dacă în Evanghelia după [Matei](#) (12, 31-32), se spune că hula împotriva Duhului Sfînt nu se va ierta niciodată, sau în Epistola întâia a lui Ioan (5, 16) se deosebesc păcatele în cele spre moarte și [cele ce nu sunt spre moarte](#), cele dintîi trebuie înțelese ca o învîrtoșare a inimii, a celor ce nu vor să se pocăiască de păcatele lor.

În același fel Sfîntul [Pavel](#) le scrie evreilor (Evrei 6. 4-10 și , 10, 26-29) ca, cei ce cad după ce l-au cunoscut pe Hristos, după Botez, "cu neputință este pentru ei, dacă au căzut, să înnoiască iarăși spre pocăință, fiindcă ei răstignesc totuși a doua oară pe Fiul lui Dumnezeu și-L fac de batjocură". Nadejdea iertării însă i nu e exclusă, recunoscîndu-se puțința unei anumite zăbave în împlinirea voii lui Hristos (Evrei 6, 12).

Canonul de pocăință, care îl ajută pe om să-și tămăduiască; rana sufletului, trebuie înțeles în duhul și nu în slova lui. De aceea, Sfîntul Ioan Postitorul se argumentează atunci cînd scade timpul de canonisire: "Că scurtăm noi anii de pocăință, după cum cred, nu va părea lucru nesănatos celor cu dreaptă socotință, nici la marele Părinte Vasile, nici la cei mai vechi dintre Părinții noștri, nu stă hotărît pentru cei ce păcătuiesc, vreun post sau priveghere, sau număr de metanii mari, ci numai îndepărtarea de la Sfînta Cuminecare. Noi am socotit că trebuie - pentru cei ce se pocăiesc cu adevărat și sunt gata să-și pună la încercare trupul cu o viețuire aspră și să ducă, cu recunoștință, un trai potrivit răutății de mai înainte - să le măsurăm în schimb, îpuținarea timpului de pocăință, pe măsura înfrînării lor. Astfel, dacă cineva se învoiește să nu bea vin în anumite zile, am hotarat și noi să-i scădem un an din timpul de canonisire hotărît de Părinți pentru păcatul lor. Tot

⁷¹ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

astfel, dacă făgăduiește să se înfrîneze de la carne pentru o vreme, precum și de la branză și ouă, sau pește, sau untdelemn, noi am socotit să-i mai scădem un an."⁷²

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că "timpul nu folosește la nimic. Noi nu întrebăm dacă rana a fost deseori pansată, ci dacă pansamentul l-a făcut bine pe penitent. Numai rănitul ne arată când este momentul potrivit să-l scoatem". Această interpretare în duh a canoanelor nu trebuie însă să ducă la banalizarea sau tratarea cu superficialitate a canonului de pocăință. Duhovnicul priceput îl va determina pe credincios, văzînd la el dorința sinceră de îndreptare și de reîntregire în comuniune cu Hristos și [i cu Biserica](#), să-și plîngă păcatul, să postească și să facă milostenie. "Cu lut mi-am amestecat gîndul eu păcătosul. Spală-mă Stăpâne, în baia lacrimilor mele, mă rog Ție, albă făcînd haina trupului meu ca zăpadă", cîntăm noi creștinii ortodocși în Postul mare.

Postul la rîndul său, are menirea să ne descătușeze de sub robia patimilor. Iar faptele bune, în special milostenia, au rostul să ne scoată din preocuparea egoistă de noi înșine și să ne deschidă înspre Dumnezeu și aproapele. "Aripile milosteniei, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, sunt puternice; ele străbat aerul, depășesc luna, se ridică dincolo de razele soarelui, merg pînă la ceruri. Ea nu se oprește aici: străbate însuși cerurile, lasă în urmă cetele îngerești, corurile arhanghelilor și puterile superioare și vine să se prostearna în fața lui Dumnezeu".⁷³

Deschiderea față de Dumnezeu înseamnă și deschiderea față de aproapele, fiindcă Hristos se identifică cu semenul nostru aflat în lipsa și necaz. Epitimia are și un caracter reparatoriu. Hotului i se va da canon să restituie bunurile furate.

Sfântul Nicodim Aghioritul ne spune că femeii ce a avortat trebuie să i se dea canon să crească un prunc sarac (daca are mijloace), ucigasul unui cap de familie

⁷² <http://www.scribd.com/doc/16175461/Curs-Pastorala-Sem-2-Anul-III-2009>

⁷³ <http://www.ioanguradeaur.ro/>

să-și împartă averea cu văduva acestuia și cu copiii orfani; să se roage și să facă pomeni prentu sufletul celui ucis și aspra nevoița.⁷⁴

Scopul canonului este acela de a-l smulge pe om din obiceiul rău, de a-l tămădui de patimă, de a-l ajuta să se smulgă din cele potrivnice firii și să facă lucrurile cele firești, de a se lepăda de diavolul și a se reuni cu Dumnezeu.

Canonul trebuie să administreze leacul potrivit bolii. De aceea nu-i de ajuns înlăturarea pentru un timp de la comuniunea euharistică; ba pentru omul desacralizat și modern acest lucru nici nu mai înseamnă nimic, pentru că și așa el se împărtășește foarte rar, sau poate deloc. Iar pentru creștinul conștient și care suferă profund din cauza păcatului, canonul se scurtează tocmai datorită pocăinței lui sincere.

"Întrebat-au unii, pe avva Sisoie, zicînd: de va cadea un frate, n-are trebuința să se pocăiască un an? Iar el a răspuns: aspru este cuvîntul. Iarăși au întrebat: dar șase luni? Și iarăși a zis: mult este. I-au zis atunci: deci de va cadea fratele și va afla îndata că se face pomană, intra-va și el acolo? Le-a zis lor bătrînul: nu, ci are trebuință să se pocăiască cîteva zile. Căci cred lui Dumnezeu, ca din tot sufletul dacă se va pocăi unul ca acesta și în trei zile îl primește pe dînsul Dumnezeu."⁷⁵

Din nefericire asistăm de multe ori la o banalizare a Tainei Pocăinței. Nu numai că se apelează foarte rar la ea, dar și atunci cînd se apelează este tratată superficial. Foarte mulți credincioși se spovedesc numai în postul mare, îngrămădindu-se spre finalul acestuia la scaunul mărturisirii. Iar preotul îi tratează sumar și sub pretextul că sunt depășite canoanele, fără o cercetare amănunțită a sufletului celui bolnav și fără a-i oferi medicamentele spirituale de care are nevoie, îl dezleagă și-l împărtășește.

Dar, chiar dacă interpretează în duh canoanele, preotul duhovnic trebuie să fie medicul cel bun, care cu răbdare găsește medicamentul potrivit pentru fiecare

⁷⁴ <http://www.scribd.com/doc/16175461/Curs-Pastorala-Sem-2-Anul-III-2009>

⁷⁵ Patericul Egiptean, Chișinău, 2007, pag – 190.

suflet: "Se cade ca cei ce au primit de la Dumnezeu puterea de a lega și de a dezlega, să cerceteze felul păcatului și aplicarea spre întoarcere a celui ce a păcătuit și astfel să aducă bolii vindecarea potrivită, ca nu cumva folosindu-le pe amîndouă fără măsură să greșească în privința izbăvirii celui încărcat. Căci nu este simplă boala păcatului, ci felurite și în multe chipuri și născătoare de multe vlăstare ale stricăciunii, din care răul se revarsă din plin și merge înainte pînă s-ar opri prin puterea vindecătorului.

Drept aceea, cel ce arată știința doctoricească în privința sufletului, mai întîi trebuie să cerceteze starea celui ce a păcătuit și dacă înclină spre sănătate sau dimpotrivă, cheamă la sine însăși boala prin năravurile sale; să vegheze cum se îngrijește în vremea aceasta de întoarcerea sa și dacă nu se împotrivește doctorului, și vătămarea sufletului oprește din pricina folosirii doctoriilor puse asupra ei, și astfel să se măsoare milostivirea după vrednicie.⁷⁶

Căci toată grija lui Dumnezeu și a celui căruia i s-a încredințat cîrmuirea de păstor, este să aducă înapoi oaia cea rătăcită și să vindece pe cea mușcată de șarpe; și nici să o împingă spre prăpastia deznădăjduirii și nici a slăbi frîna spre molesirea și disprețuirea vieții; ci în orice chip să stea împotriva suferinței fie prin doctoriile cele mai aspre și mai iuți, fie prin cele mai moi și mai blînde, și să se nevoiască spre închiderea răni, cercetînd roadele pocăinței și îngrijind cu înțelepciune pe omul cel chemat spre strălucirea cea de sus.

Așadar trebuie ca noi să le știm pe amîndouă, și pe cele ale asprimii și pe cele ale obiciului, dar să urmăm chipul cel mai îndatinat, la cei care nu primesc asprimea, precum ne învață pe noi Sfîntul Vasile.⁷⁷

⁷⁶ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

⁷⁷ Vasile Miron Arhim. Lect. dr., Taina Sfintei Spovedanii, Miloc de Pastorație Individuală și piatră de hotar în îndreptarea sufletească a credinciosului, în rev. Studii Teologice, Seria a II-a, anul LVI, Nr. 3-4, Iulie-Decembrie, București- 2004, pag. 68.

Mai trebuie menționat un lucru: pentru că sfaturile duhovnicului să fie luate în serios, trebuie ca el însuși să aibă o autoritate morală și să fie pildă pentru fiii săi sufletești. Zadarnic le va cere preotul credincioșilor să fie cumpătați, dacă el nu ține posturile sau este bețiv; zadarnic le va cere să fie milostivi, dacă el este lacom de bani și fără jenă le impune taxe pentru slujbele ce ar trebui să le facă gratuit. În virtutea misiunii sale; zădarnic le va cere să nu fumeze, dacă el este stăpînit de această patimă; și fiind vorba în concret de spovedanie, zădarnic le va cere să se mărturisească, dacă el nu se mărturisește.

Referitor la acest lucru Sfîntul Nicodim Aghioritul scrie: "Am spus să se mărturisească des și prea cinstiții patriarhi și arhieri și duhovnici și preoți, ca să părăsim obiceiul prea rău, care domnește în multe locuri, ca asemenea sfințite fețe să nu se spovedească. Într-adevăr mă minunez din ce pricină se îndeamnă să facă aceasta. Dacă, pe de o parte, socotesc că ei nu fac păcate, să mă ierte, dar socoteala aceasta a lor este greșită, fiindcă Evanghelistul Ioan strigă: Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine (1 Ioan 1, 8). Pentru aceasta, prea sfințiți părinți, mă închin vouă și vă rog, pentru dragostea lui Dumnezeu, să vă spovediți des, și să nu dați o rea pildă mirenilor, să nu se spovedească nici ei".⁷⁸

De acest lucru este preocupat și mitropolitul Petru Movilă în "Mărturisirea de credință", precum și Simeon al Tesalonicului. Dezlegarea este ultima etapă, ultimul moment al Tainei Pocăinței. După ce duhovnicul l-a ascultat pe penitent și i-a recomandat canonul de pocăință, potrivit bolii sale sufletești. Îi dă dezlegarea. Aceasta poate fi condiționată, în cazul păcatelor mari, de împlinirea canonului, sau poate fi chiar amînată.⁷⁹

De obicei i se cere penitentului promisiunea de a-și îndeplini canonul, inclusiv de a nu se împărtăși o vreme, dacă e cazul; exprimarea sinceră a părerii de rău, și făgăduința de a se stradiu să nu recidiveze. Apoi i se administrează dezlegarea: "Stăpîne Doamne, Dumnezeule, Cel ce ești mîntuirea robilor Tăi,

⁷⁸ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

⁷⁹ http://www.univ-ovidius.ro/stiri-si-noutati/downloads/rezumato_c.pdf

Milostive, îndurate și îndelung-Răbdătorule, Căruia îți pare rău de răutățile noastre și nu voiești moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu, însuși și acum milostiveste-Te asupra robului Tău (N) și-i da lui chip de pocăință, iertarea păcatelor și dezlegare, iertându-i lui toată gresala cea de voie și cea fără de voie. Împacă și-l unește pe dînsul cu sfînta Ta Biserică în Iisus Hristos, Domnul nostru, cu Care împreună Ți se cuvine stăpînire și mare cuviința în veci. Amin".

Desigur, cea mai dificilă problemă rămîne aceea a primirii la Dumnezeuiasca Euharistie, deci a împărtășirii cu Hristos, cu viața Lui și a rămîne astfel mădular viu al Bisericii. Dacă păcatul subțiază legătura, se va harului care curge din "vița în mladița" pînă la riscul ca mladița să se usuce ... (Ioan XV, 1-7), mărturisirea, căința, dezlegarea, deschid din nou calea, ușa harului.⁸⁰

Astăzi, cînd foarte mulți se împărtășesc destul de rar, oprirea de la Sfînta Împărtășanie pentru un an, doi sau trei nu mai e simțită ca un canon eficient. Mai eficientă e recomandarea înfrînării de la păcatele mărturisite și anumite reparații corespunzătoare.

Prin faptul că scopul acestor recomandări este tămăduirea sufletească a penitentului și ele pot fi scurtate sau prelungite după rîvna cu care acesta le observă, sau după nepăsarea față de ele, urmează că duhovnicul trebuie să rămînă într-o legătură sufletească cu el, sau într-o prietenie duhovnicească, care ea însă îi poate fi aceluia de mare folos.

Mai trebuie menționat că eficiența recomandărilor date de duhovnic atîrnă în mare măsură de trăirea duhovnicului însuși în conformitate cu ele. El nu va avea autoritatea să ceară penitentului înfrînări pe care el însuși nu le observă. De aceea se spune în sfaturile date duhovnicului în Euhologii: "Cel ce ia asupra sa sarcina cea grea a duhovnicului, dator este să se facă chip și pildă tuturor, cu înfrînarea, cu smerenia, cu lucrarea a tot felul de fapte bune, rugându-se în tot ceasul lui Dumnezeu ca să i se dea lui cuvîntul înțelegerii și al cunoștinței, ca să poată îndrepta pe cei ce năzuiesc către dînsul. Mai întîi de toate dator este să postească

⁸⁰ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

întâi el însuși miercurea și vinerea peste tot anul, după cum poruncește dumnezeiasca pravilă, ca pe temeiul faptelor bune ce le are el să poată porunci și altora să le facă. Fiindcă de va fi el însuși fără învățătură și neînfrînat și iubitor de dezmierdări, cum va putea învăța pe alții faptele cele bune? Sau oare cine va fi atât de nepriceput încît să-l poată asculta în cele ce zice el, văzîndu-l pe dînsul fără de rînduială; sau bețiv fiind el, cum poate să învețe pe alții să nu se îmbete?... Unul ca acela, cu pravila se va pedepsi, ca un călcător de dumnezeiești canoane. Pentru că nu s-a păgubit numai pe sine, ci și pe toți cîți s-au mărturisit la el. Căci sunt nemărturisiți și toate câte a legat și a dezlegat sunt nedelegate”, după unele canoane ale Sinodului din Cartagina.⁸¹

Sfînta Taină a Mărturisirii în lumina Sfintelor Canoane

Pentru primirea Sfintelor Taine ale Bisericii credincioșii trebuie să aibă o anumită pregătire și care constă „la vîrstnici în credința și simțirea propriei stări păcătoase și în dorința după ajutorul dumnezeiesc...”. De aceea, spovedania trebuie să fie făcută înaintea duhovnicului „cu smerenie, cu frică de Dumnezeu, cu sinceritate, cu precizie și fără exagerări”. Spre deosebire de Biserica Romano-Catolică, unde mărturisirea păcatelor ușoare nu este necesară, deși este recomandată în ultima vreme, în Ortodoxie credincioșii sunt datori să mărturisească toate păcatele săvîrșite de la ultima spovedanie.

În ceea ce privește vîrsta primitorului, aceasta diferă de la o perioadă istorică la alta. Avînd ca bază Sfintele Canoane, teologii arată că prima mărturisire la Taina Spovedaniei „trebuie să înceapă la vîrsta de 7 ani, ceea ce corespunde cu practica actuală a Bisericii”.⁸²

⁸¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol.3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București – 1997, pag – 95.

⁸² <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

În vremurile noastre, potrivit rînduiei canonice statornicite de Tradiția Bisericii, Taina Spovedaniei se administrează în mod obligatoriu înainte de Sfînta Euharistie, începînd de la vîrsta de 7 ani, potrivit Canonului 9 Apostolic. Ținînd seama că de la această vîrstă există și în rîndul copiilor „o înțelegere rațională a responsabilității pentru păcatele săvîrșite”.⁸³

Sfinții Părinți recomandă cu insistență pentru progresul duhovnicesc al creștinilor, practicarea postului atît cel de bucate cît și cel de păcate, în vederea înfrînării poftelor și crearea unei stări de liniște și concentrare pentru rugăciune. Postul este recomandat penitenților deoarece este „un colaborator de seamă al înțelepciunii”. Totodată, postul are rolul „să descătușeze credincioșii de sub robia patimilor”. Canonul 19 al Sinodului al treilea local de la Gangra, anul 340 anatemizează creștinii care nu respectă posturile rînduite de Biserică. Dispozițiile Canonului 69 Apostolic prevăd obligația clerului și a laicilor de a posti, iar prin neîmplinirea acestei îndatoriri atât clericii cît și laicii sunt pedepsiți: „Dacă vreun episcop, presbiter, diacon, citeț sau cîntăreț, nu postește Sfînta patruzecime a Paștilor, sau miercurea sau vinerea, să se caterisească, afară numai dacă ar fi împiedicat de slăbiciunea trupească, iar dacă ar fi laic să se afurisească”.⁸⁴

Tot în acest sens au fost rînduite și canoanele 29, 56, 89 Trulan; 19 Gangra; 49, 50, 51 Laodicea;⁸⁵ 1 Dionisie Alexandrinul, 15 Petru Alexandrinul; 8, 10 Timotei Alexandrinul ș.a.⁸⁶ Canonul 69 Apostolic arată în legătură cu posturile de peste an și obligativitatea și felul Ținerii acestora de către clerul bisericesc și de credincioși.

Prin administrarea corectă a Tainei Sfîntei Mărturisiri duhovnicul contribuie la îndreptarea și însănătoșirea celui care părăsește păcatul și prin pocăință se întoarce la Dumnezeu. De altfel, ca săvîrșitor văzut al Sfintelor Taine, duhovnicul este organul prin care Dumnezeu împărtășește credincioșilor harul său. Un

⁸³ http://www.canoaneortodoxe.net/can_apost.html

⁸⁴ http://www.canoaneortodoxe.net/indrum_can.html

⁸⁵ http://www.canoaneortodoxe.net/can_sin_locale.html

⁸⁶ http://www.canoaneortodoxe.net/can_sf_parinti.html

duhovnic adevărat este acela care, ca adevărat doctor duhovnicesc, aduce vindecarea bolilor fiiilor duhovnicești. Dintre numeroasele canoane care fac referire la duhovnic și la activitatea acestuia, un loc de seamă îl ocupă Canonul 102 Trulan care scoate în evidență măiestria de care trebuie să dea dovadă duhovnicul în legătură cu aplicarea epitimii celor care încălca legea morală și canonică a Bisericii. Teologii ortodocși sunt de părere că mustrarea duhovnicului trebuie să fie făcută cu multă delicatețe și blîndețe și aceasta numai în situația de excepție potrivit îndemnului Sfîntului Apostol Pavel “Fraților, chiar de va cădea vreun om în vreo greșală, voi cei duhovnicești îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blîndeții, luînd seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită” (Galateni 6, 1)²⁸.

Sfîntul Vasile cel Mare prin Canoanele 3 și 4 sfătuiește pe duhovnic să chibzuiască întotdeauna cînd aplică epitimiile, să evite totodată pedepsele prea aspre sau aplicate în mod mecanic.⁸⁷ Ca vindecător de suflete, părintele duhovnicesc trebuie el însuși să fie eliberat de orice patimă deoarece dacă “orb pe orb va călăuzi amîndoi vor cădea în groapă” (Matei 15, 14). Totodată, un duhovnic adevărat are sentimentul că el este mai păcătos decît cel care se spovedește. De altfel, pentru duhovnicul adevărat, viața și învățătura pe care o predică se află într-o armonie deplină.

Grija deosebită a Sfîntei Biserici pentru a avea preoți și duhovnici buni a fost întărită prin Canoanele 25 Apostolic, 9 I Ecumenic 4, 21, 23, Trulan 3, 32, 51, 70, 82, 89, Vasile cel Mare și altele care stabilesc sancțiuni aspre celor care vor să ajungă preoți sau care au săvîrșit păcate grele după hirotonie. Pentru a fi un bun duhovnic, preotul trebuie să aibă permanent în vedere că preoția nu este o profesie, ci este o misiune.⁸⁸

O caracteristică de seamă a duhovniciei este aceea că un bun duhovnic este dator atît ca om cît și ca preot să se spovedească des deoarece preotul nu este scutit de slăbiciuni, căderi, de greșeli și de păcate inerente firii omenești.

⁸⁷ http://www.canoaneortodoxe.net/pdf/4.Canoanele%20Sfintilor%20Parinti/Canoane_Vasile_cel_Mare.pdf

⁸⁸ http://www.canoaneortodoxe.net/indrum_can.html

Potrivit canoanelor și pravilelor Sfintei Biserici, dintre care amintim Canoanele 23 VI Ecumenic, 4, 29 Apostolic, 2 IV ecumenic, 22 Trulan 4, 5 Sinodul VII 7 Ecumenic, duhovnicul nu trebuie să primească bani pentru săvârșirea lucrărilor sfinte. Același lucru ne povățuiește Sfântul Antim Ivireanu în Pravila Bisericească și anume preoții să nu ceară bani la săvârșirea Tainelor și ierurgiilor.⁸⁹

În legătură cu administrarea corectă a Sfintelor Taine putem spune că în Biserica noastră ierarhii au fost întotdeauna cei care i-au îndrumat pe preoți și duhovnici să păstreze cu sfințenie învățătura dogmatică și canoanele Sfintei Bisericii și să săvârșească Sfintele Taine conform prescripțiilor dogmatice, canonice și liturgice. De asemenea, remarcăm faptul că dintotdeauna Întâistătătorii și ierarhii Bisericii noastre, prin activitatea cărturărească deosebită prin pravilioare, pastorale și alte lucrări canonic-pastorale au adus o contribuție prețioasă la dezvoltarea dreptului canonic.⁹⁰

Modul cum trebuie să procedeze duhovnicul în scaunul de mărturisire este reglementat prin normele și prescripțiile canonice prevăzute în Canonul 12 I Ecumenic; 2, 5, 7 Ancira ; Canonul 102 Trulan; Canoanele 2, 3, 74, 84, 85 Vasile cel Mare ; 4, 5, 7, 8 Grigorie de Nyssa și altele. Mărturisirea în Biserica Ortodoxă este numai individuală și niciodată colectivă. De asemenea, în Canonul 85 Sfântul Vasile cel Mare îndeamnă episcopii Bisericii să stea ferm și categoric „în temeiul învățăturii Bisericii și a Sfintelor Canoane privind pe păcătoșii care nu se întorc de la păcatele lor avînd grijă a nu fi aduși împreună cu răutățile lor. În legătură cu aceasta, Sfântul Vasile cel Mare, are prin Canonul 3 al prescripțiunilor sale canonice, un adevărat îndreptar privind viața preotului și modul în care trebuie să săvârșească Sfintele slujbe și îndeosebi Sfânta Liturghie. Prin acest canon, preoții sunt îndemnați să chibzuiască bine pe cine primesc la Sfînta Împărtășanie, potrivit rînduielelor Sfintelor Canoane.⁹¹

⁸⁹ http://www.canoaneortodoxe.net/indrum_can.html

⁹⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol.3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București - 1997, pag - 98.

⁹¹ http://www.canoaneortodoxe.net/indrum_can.html

O altă datorie de seamă a duhovnicului constă în păstrarea cu severitate a secretului spovedaniei. Încălcarea acestei mari obligații, este condamnată de Sinoadele Sfintei Biserici, între care se numără Canonul 132 Cartagina, 28 al Sfântului Nichifor Mărturisitorul și altele.

În ceea ce privește spovedania preoților cu toate că în Canoanele Bisericii nu se face referire directă, prin sancțiunile pe care le primesc preoții pentru săvârșirea unor păcate grele, reiese în mod indirect necesitatea acesteia. În acest sens pot fi menționate Canoanele 25, 51, 53, 55, 65, 66, 69 Apostolice, Canonul 17 I Ecumenic, 10 VI Ecumenic, 4 Laodiceea 9, 20 Cartagina, 1 Ancira, 1, 9 Neocezarea, 32, 51 Sfântul Vasile cel Mare, 8 Patriarhul Nicolae al Constantinopolului, 5 Sfântul Grigorie de Nyssa, 10 Sfântul Ioan Postnicul.⁹²

Rînduiala Sfintei Taine a Mărturisirii cuprinde rugăciunea de iertare, mărturisirea propriu-zisă a păcatelor, rugăciunea de dezlegare și punerea mâinilor pe capul penitentului, precum și epitimia dată pentru siguranța părăsirii definitive a păcatelor celor care se spovedesc. Credinciosul este dator să aibă căință puternică pentru păcatele săvârșite, dorință sinceră de întoarcere la Dumnezeu, iar mărturisirea să fie completă și fără să învinuiască pe alții în legătură cu păcatele săvârșite. Potrivit Canoanelor 8 I Ecumenic, 66 Cartagina, 49 Cartagina, rugăciunea de dezlegare se face de către preot prin punerea mâinilor pe capul celui care se spovedește.

În Biserica Ortodoxă rolul epitimilor este de îndreptare și vindecare, avînd deci un rol pedagogic și terapeutic, motiv pentru care, nu face parte din ființa Tainei. În legătură cu epitimia care se dă în Biserica Ortodoxă celor care se spovedesc, menționăm faptul că, în Biserica primară potrivit Canonului 39 Apostolic, aceasta era dată numai de către episcop și nu de preoți. Canonul 43 al Sinodului de la Cartagina acordă episcopului posibilitatea stabilirii timpului de penitență, precizînd că preotul doar în lipsa episcopului sau în caz de necesitate poate face acest lucru. Aceeași problemă a modului în care se stabilește epitimia după mărturisirea păcatelor înaintea duhovnicului este tratată și în Canonul 102

⁹²Ibidem.

Trulan, Canonul 57 Laodiceea și altele, precum și în Canonul 6 al Sinodului de la Cartagina.⁹³

Prin epitimii, preotul duhovnic urmărește vindecarea rănilor lăsate de păcat și călăuzirea credinciosului pe drumul mântuirii având grijă ca antidotul să fie opus păcatului. Sfinții Părinți au formulat și practicat în terapeutica spirituală principiul metodic „*contraria contrariis curantur*” (contrariu prin contrariu se vindecă) determinând pe penitent în vederea vindecării, să practice virtutea opusă păcatului respectiv. În Biserica Ortodoxă epitimia nu este considerată ca făcând din ființa Sfintei Taine a Mărturisirii așa încât aceasta poate fi scurtată de către duhovnic sau în anumite cazuri înlăturată complet, fără a influența eficacitatea Tainei. Deoarece canoanele Sfântului Vasile cel Mare au asprime mai mare față de celelalte, Părinții Bisericii au hotărât ca acestea să reprezinte limita maximă de pedeapsă bisericească pornind de la un minim stabilit de duhovnic. Chiar Sfântul Vasile cel Mare în Canonul 3 arată că scopul epitimilor este să vindece boala penitentului, nu acesta să fie pedepsit. Rolul terapeutic al epitimiei este evidențiat și de canonistul bizantin Zonaras în comentariul său la Canonul 102 Trulan.⁹⁴ Duhovnicul trebuie să aibă ca scop „să aducă înapoi oaia cea rătăcită și pe cea otrăvită de către șarpe să o vindece și nu să o împingă prin asprime în prăpastia deznădejdei”. Întotdeauna duhovnicul trebuie să aibă în vedere să fie canonisit păcatul cel mai mare dintre cele mărturisite, iar oprirea de la Sfânta Împărtășanie, așa cum precizează Sfântul Nicodim Aghioritul se face socotind anii de împlinire a canonului de la care a părăsit săvârșirea păcatului. În cazul în care duhovnicul dă canon prea aspru pentru a-l îndrepta pe cel care a greșit în multe situații, în loc să-l ridice pe cel căzut poate face mai mult rău. Episcopul are deci dreptul potrivit Canoanelor 12 Ecumenic, 16 IV ecumenic, 102 VI Ecumenic, 2, 5, 7 Ancira, 6, 43 Cartagina, 3, 54, 74, 84, 85 Sfântul Vasile cel Mare, 4, 5, 7 Grigorie de Nyssa, 3 Sfântul Atanasie cel Mare, 3 Sfântul Ioan Postitorul, să scurteze timpul de penitență al credincioșilor care

⁹³ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

⁹⁴ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>

manifestă multă râvnă duhovnicescă și au o hotărâre fermă de a nu se mai întoarce la săvârșirea de păcate.⁹⁵

Dezlegarea de păcate

Faza a treia și ultima a Tainei este dezlegarea de păcate rostită de duhovnic. Acesta roagă pe Hristos să-l dezlege pe penitent, apoi adaugă și dezlegarea sa. Aceasta arată că cel ce iartă de fapt pe penitent în acel moment este Hristos; dar rugăciunea duhovnicului este aceea care aduce efectiv iertarea din partea lui Hristos. Venirea iertării prin rugăciunea preotului arată în același timp poziția smerită a preotului, dar și necesitatea lui, ca rugător, pentru producerea iertării. Dezlegarea preotului, care se adaugă, este ca un fel de constatare a iertării date de Hristos, prin rugăciunea lui ca reprezentant autorizat al Bisericii și ca organ văzut prin care Hristos săvârșește Taina.⁹⁶

În Taina aceasta nu există o altă materie decât mâna și epitrahilul preotului așezat pe capul penitentului, ca semn al trimerii preotului de către Hristos și de către Biserică și al răspunderii așezate pe umerii lui. Prin trupul și prin veșmîntul lui liturgic vine harul lui Hristos asupra penitentului, cum curgea prin trupul și prin veșmintele Domnului în cei ce îi cereau ajutorul cu credință. În fond tot prin mâna preotului vine harul în ființa primitorului și în alte Taine printr-o materie.

Starețul Efrem Katunakiotul spune “Epitrahilul are mare putere prin el se face împăcarea omului căzut ,cu Tatăl, cu Ziditorul său.”⁹⁷

Dar – dată fiind întrepătrunderea spiritual deosebită dintre duhovnic și penitent în această Taină, întrepătrundere în care e prezent Hristos însuși, în cursul mărturisirii penitentului și a sfătuirii lui de către preot – s-ar putea considera că această întâlnire intimă este materia prin care lucrează Duhul Sfânt în această Taină,

⁹⁵ http://www.canoaneortodoxe.net/indrum_can.html

⁹⁶ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol.3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București – 1997, pag – 90.

⁹⁷ Ierom. Iosif Aghioritul, Starețul Efrem Katunakiotul, Editura Evaghelismos, București , 2004, pag- 240.

ca Duhul comuniunii. Mîna și epitrahilul preotului așezate pe capul penitentului ar putea fi expresia și încoronarea văzută a acestei comuniuni spirituale care s-a realizat între ei, comuniune în care preotul este organul prin care vine Duhul lui Hristos, iar penitentul, cel în care pătrunde Duhul lui Hristos. Taina în general se arată și aici ca unitatea formată de doi sau de mai mulți în Hristos. Taină este și unitatea celor doi în căsătorie prin Duhul Sfînt chemat de preot. Căci numai în Dumnezeu cele multe pot fi una.

Abateri în administrarea Tainei

Dacă în Ortodoxie statornicia credinței reprezintă o caracteristică esențială pentru garantarea păstrării adevărului revelat nealterat, se constată că pe alocuri și în vremurile noastre, ca și odinioară, au apărut anumite abateri mai mult sau mai puțin grave în legătură cu administrarea corectă a Tainei Sfintei Spovedanii. Abaterile cele mai reprezentative prezentate sunt întîlnite doar sporadic în Ortodoxie, și ele sunt cauzate fie de influențele străine de dreapta credință, fie de necunoașterea în profunzime de către slujitori sau credincioși a dreptei învățături. Se poate spune că de-a lungul istoriei au existat adeseori tendințe mai mult sau mai puțin grave de abatere de la dreapta credință și în legătură cu modul de administrare al Tainei Sfintei Spovedanii după pravila Bisericii.⁹⁸

Constatăm în zilele noastre că, mulți dintre duhovnici sunt superficiali atît în administrarea Tainei Sfintei Spovedanii, cît și în relația părinte duhovnicesc - ucenic. Acest lucru nu face decît să descurajeze pe mulți dintre credincioși și chiar să-i dezorienteze cu privire la drumul pe care trebuie să meargă spre mîntuire. Sunt duhovnici care, fie din cauza timpului scurt pe care îl au la dispoziție, fie datorită mulțimii credincioșilor, săvîrșesc Taina Sfintei Spovedanii în mod mecanic, formal, neglijînd atît conținutul cît și forma acesteia. De asemenea, se întîmplă

⁹⁸ http://www.univ-ovidius.ro/stiri-si-noutati/downloads/rezumat_motoc.pdf

deseori ca păcatele mărturisite de credincioși să fie ascultate de către preot, în grabă sau în stare de plictiseală sau indiferență. Acest fapt, de cele mai multe ori descurajează pe cel care găsește în spovedanie o ancoră salvatoare pentru scaparea de patimile și păcatele în care a căzut.

O altă abatere în cadrul administrării Tainei Sfintei Spovedanii este aceea legată de formula de dezlegare în care unii dintre duhovnici o scurtează în mod necanonic sau doar fac semnul Sfintei Cruci și murmură o formulă de dezlegare incompletă și formală. Este cunoscut că, formula de dezlegare atât în conținutul ei, cât și prin actul vizibil pe care îl face preotul, punând mâinile în formă cruce peste capul credinciosului și spunând formula de dezlegare întreagă, clară și în mod solemn, este un element esențial al Tainei Sfintei Mărturisiri. Prin modificarea sau scurtarea acestuia, credinciosului i se reduce certitudinea iertării păcatelor și poate rămîne cu îndoieli și muștrări de conștiință.

O abatere întâlnită uneori în legătură cu această Taină, o reprezintă spovedania făcută superficial, de formă și în grabă. Este cunoscut că duhovnicul este numit doctor al sufletelor, ori un astfel de doctor care-și tratează pacienții formal, în grabă și superficial, nu numai că nu aduce vindecare celor bolnavi sufletește, dar riscă să le agraveze și mai tare boala.

Această formă de spovedanie este întâlnită tocmai atunci când ea ar trebui să fie săvârșită cu cea mai mare atenție și anume în Săptămâna Patimilor din Postul Mare și uneori înainte de Praznicul Nașterii Domnului. Multimea credincioșilor care se spovedesc nu trebuie să diminueze sau să altereze importanța și administrarea corectă a Tainei Sfintei Spovedanii.⁹⁹

Altă abatere întâlnită în Biserica Ortodoxă, deși foarte rară, este spovedania în grup, cu dezlegare colectivă. Sunt preoți care din așa-zise motive obiective, mulți credincioși, timp puțin pentru spovedanie cad în ispita de a spovedi în grup credincioșii, chiar dacă de multe ori ei sunt copii. Acest fapt este chiar deosebit de grav deoarece există mari șanse ca un copil care a beneficiat de o astfel de spovedanie să se îndepărteze de Biserică și de această Sfântă Taină pentru multă

⁹⁹ http://www.univ-ovidius.ro/stiri-si-noutati/downloads/rezumat_motoc.pdf

vreme sau chiar să cadă din credință, ajungînd să fie atras de credințe eretice. Spovedania înseamnă mărturisirea individuală a păcatelor , înseamnă dialog între duhovnic și ucenic, înseamnă cîntărirea faptelor fiecăruia și aplicarea unui tratament specific fiecărui credincios. Obiceiul acestui mod de spovedanie este preluat fie de la Biserica Romano-Catolică, fie din înțelegerea greșită sau necunoașterea istoricului Tainei Sfintei Spovedanii în viața Bisericii. Prin această formă de mărturisire se denaturează grav Taina Sfintei Spovedanii, atât în conținutul ei, prin faptul că păcatele pot fi mărturisite doar personal și în mod individual, cît și prin formă văzută, în sensul că în spovedania colectivă, la rugăciunea de dezlegare, preotul duhovnic nu mai poate pune mîinile pe capul credincioșilor.¹⁰⁰

O abatere practică de unii preoți și în Biserica Ortodoxă este aceea a săvîrșirii Tainei Sfintei Spovedanii condiționînd sau acceptînd primirea de bani din partea credincioșilor. Acest lucru este întîlnit oficial la catolici în care credincioșii potrivit Canonului 848 din Codul de drept canonic latin, trebuie să plătească o taxă la săvîrșirea oricărei taine. Biserica Ortodoxă a interzis dintotdeauna primirea de bani pentru săvîrșirea Sfintelor Tainelor, așa cum reiese din Canonul 23 Trulan, care interzice cu desăvîrșire primirea de bani celor care se împărtășesc : „S-a rînduit ca nici unul, fie dintre episcopi, fie dintre prezbiteri sau diaconi, împărtășind cu preacurata cuminecătură, să nu ceară de la cel care se împărtășește bani sau ceva asemănător pentru o astfel de împărtășire.¹⁰¹ Căci harul nu se poate vinde și nici sfințenia Duhului nu o împărtășim pentru bani, ci ea trebuie dată fără viclenie, celor vrednici de darul acesta”. Prin extensie, în mod similar, nici pentru celelalte Taine preotul nu trebuie să primească bani. Sfîntul Antim Ivireanu, asemenea tuturor Întîistătătorilor cărturari și cu viață sfantă ai Bisericii noastre îi povățuiește pe preoți să nu ceară bani cand săvîrșesc Sfintele Taine și ierurgii ale Bisericii și mai cu seamă la Taina Spovedaniei. Prin această practică de primire de bani, Taina Sfintei Spovedanii este micșorată deoarece credinciosul fie pleacă

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ http://www.canoaneortodoxe.net/indrum_can.html

nemulțumit că a trebuit să plătească, fie pleacă încrezător că dacă a plătit i se iartă în mod sigur păcatele.

Un alt tip de abateri întâlnite frecvent în rîndul duhovnicilor din Biserica noastră o constituie canonisirea păcatelor după rînduieli proprii, nu după învățătura Sfinților Părinți și a Sfintelor Canoane ale Bisericii.

Întîlnim astăzi frecvent duhovnici care dau canoane care întrec cu mult pe cele ale Sfîntului Vasile cel Mare, cunoscut fiind că era considerat cel mai aspru în canonisirea păcătoșilor. Așa cum odinioară unii preoți sub influența învățăturii catolice dădeau canoane considerate de ispășire a păcatelor, tot așa unii duhovnici stăpăniți de duhul acriviei îi îndepărtează pe mulți dintre credincioși pentru toată viața de la Sfînta împărtășanie. Prin această exagerare se diminuează nădejdea credinciosului pentru mîntuire și nu de puține ori se poate întîmpla ca acesta să găsească refugiul la o religie care îi oferă gratuit așa-zisa mîntuire sigură, de altfel iluzorie. Asemenea duhovnici, fie nu cunosc, fie privesc cu dispreț atît canoanele Sfîntului Ioan Postitorul intrate în uzul general al Bisericii Ortodoxe considerându-le prea blînde, cît și canoanele Sfinților Părinții și în special ale Sfîntului Vasile cel Mare.¹⁰²

¹⁰² http://www.univ-ovidius.ro/stiri-si-noutati/downloads/rezumato_motoc.pdf

Duhovnicul

Sfântul Grigorie de Nazianz, referindu-se la preoție, spune că e “arta de a-l conduce pe om”. Duhovnicia face parte din instrumentele de căpetenie ale acestei arte. Prin spovedanie preotul deschide porțile împărăției cerurilor.¹⁰³

Înainte de a deveni cineva duhovnic trebuie să posede o sumă de calități, avînd în vedere diversitatea situațiilor de care se va izbi. Dreapta judecata îl va ajuta să ia atitudini aparent contradictorii, după situația sufletească a ucenicului, alternînd blîndețea cu asprimea, indulgența cu exigența și flexibilitatea cu inflexibilitatea.

Dreapta judecată este o calitate pe care preotul o primește atunci cînd dobîndește o anumită treaptă a sfințeniei, atunci cînd ajunge prin lucrare la o anumită nepătimire. Și dacă lucrurile stau așa, preotul care este solicitat de către un credincios să-l accepte ca fiu duhovnicesc se găsește în mare dilemă. Pe de o parte își dă seama că nu are calitățile necesare, iar pe de altă parte dragostea îi cere să nu

¹⁰³ Irineu Pop Bistrițeanul, *Preoția și arta pastorală*, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca, 1997, pag. – 47.

refuze această solicitare. Își dă seama că duhovnicia este o datorie a celui cunoscător, părintele sufletesc avînd datoria nu numai de a dezlega ci și de a învăța.

Părinții din vechime nu se grăbeau să dea sfaturi nici atunci cînd cunoșteau multe lucruri, ci așteptau să li se pună întrebări la care răspundeau sau nu, după cum le spunea conștiința! N-aveau nici teamă că-și pierd ucenicii, pentru că aceștia stăruiau.

Acum lucrurile s-au schimbat puțin. Oamenii sunt mai agitați și mai grăbiți. Pe lîngă alternativa [vieții duhovnicești](#) sănătoase li se oferă multe alte variante. Ei doresc de la început, și nu e rău, să găsească un drum sigur, să evite pericolele ce vin din toate părțile, să știe în orice moment voia lui Dumnezeu, pentru a nu se angaja la lucruri păgubitoare. De la început vor să pună în lucrare cele învățate din [Sfînta Scriptură](#) și din cărțile pe care le citesc.

Numai că pentru începători nu-i suficientă lectura pentru a-și lămuri toate problemele legate de sporirea duhovnicească. Ei au nevoie de o călăuză experimentată și cu discernămînt. Această călăuză este duhovnicul. Rolul său este acela de a învăța, de a povățui și de a dezlega. Ba am putea să spunem mai mult de atît: rolul său este de a tămădui sufletul bolnav ce vine la el. Și atunci, care preot s-ar grăbi să-și ia asupra sa această responsabilitate?

Preotul duhovnic se vede pus într-o situație dificilă: de a alege între dragoste și smerenia care-l face să-și dea seama că nu-i pregătit suficient pentru o asemenea misiune. Din smerenie marii Părinți de multe ori tăceau sau ziceau: iartă-mă. "Au venit alții la avva Sisoie să audă vreun cuvînt de la dînsul. Și nimic nu le-a grăit lor, ci tot timpul zicea iertați-mă".¹⁰⁴

Avva Macarie Egipteanul este un exemplu tipic al celor afirmate: "Venit-a odata [Măcarie Egipteanul](#) la muntele Nitriei la pomenirea lui avva Pamvo. Și i-au zis lui bătrînii: spune vreun cuvînt fraților. Iar el a zis lor: eu încă nu m-am făcut călugăr, dar am văzut călugari. Căci șezînd eu odată în chilie la Schit, mă supărau

¹⁰⁴ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>

gîndurile și îmi ziceau: du-te în pustie și vezi ce vei afla acolo! Deci am rămas luptîndu-mă cu gîndul cinci ani, zicînd: nu cumva de la diavolul este aceasta? Și dacă a zăbovit gîndul, m-am dus în pustie și am aflat acolo un iezer de apă și ostrov în mijlocul lui și au venit fiarele pustiei să bea apă dintr-însul. Și am văzut în mijlocul lor doi oameni goi și s-a înspăimîntat trupul meu, căci am socotit că sunt duhuri, iar ei dacă m-au văzut înspăimîntat, au grăit către mine: nu te teme, căci și noi oameni suntem. Și am zis lor: de unde sunteți și cum ați venit în pustia aceasta? Iar ei au răspuns: de la chinovie suntem și ne-am întocmit între noi și am ieșit aici. Și iată avem patruzeci de ani și unul dintre noi este egiptean, iar celălalt este libian. Și m-au întrebat și ei zicînd: cum se află lumea, de vine apa la vremea sa și de are lumea îndestularea sa și am zis lor: are. Și eu i-am întrebat cum pot să mă fac călugăr și ei mi-au răspuns: de nu se va lepăda cineva de toate ale lumii, nu poate să fie călugăr. Și am zis lor: eu sunt slab și nu pot ca voi. Iar ei mi-au zis: dacă nu poți ca noi, șezi în chilia ta și-ți plînge păcatele tale. Și i-am întrebat: când se face iarnă nu răciți? Și cînd se face arșiță, nu se ard trupurile voastre? Iar ei mi-au zis: [Dumnezeu ne-a făcut](#) nouă iconomia aceasta, încît nici iarna nu răcim, nici vara nu ne vatămă arșița. Pentru aceasta am zis vouă că nu m-am făcut călugăr, ci am văzut călugări. Iertați-mă, fraților".¹⁰⁵

Părinții preferau mai bine să primească lecții, decît să dea. Umilința îi determina să nu se grăbească să primească sarcina de duhovnic. Avem numeroase exemple din [viețile sfinților](#), cînd aceștia fugeau de mulțimea ucenicilor, preferînd să petreacă în liniște și în rugăciune. Este foarte greu de ales între dragostea de aproapele și smerenia care te [apropie de Dumnezeu](#).

Și totuși credincioșii au nevoie de duhovnici. De aceea preoții primind, din ascultare, această sarcină pot să-și liniștească conștiința. În viața [Sfîntului Iosif](#) Imnograful ni se spune că acesta, "abia sosit la Tesalonic, s-a atașat de un om dintre cei mai nevoitori și sfinți, care, datorită virtuților sale, își asumase purtarea de grijă pentru frați, în vestita mănăstire a Mîntuitorului; el își asumase această

¹⁰⁵ Patericul Egiptean, Chișinău, 2007, pag - 116.

sarcină nu pentru că a alergat după ea, ci pentru că, dunovnicește vorbind, a fost el însuși prins când fugea de ea".

La primirea oricărei misiuni, mai ales când aceasta îți oferă și o anumită demnitate, trebuie să stea ascultarea, sau mai bine zis ascultarea de Dumnezeu prin episcopul tău. Pentru că altfel suma de calități necesare pentru a deveni duhovnic te pot dezarma. Iată ce portret îi face [Sfântul Simeon Noul Teolog](#) duhovnicului:

"Este vrednic să devină duhovnic cel care, după o examinare atentă, va fi găsit eliberat de orice mândrie, fără nici o urmă de plăcere sau dorință materială, purificat de orice lăcomie și pizmă, plin de blîndețe, lipsit de mînie; cel care a dobîndit față de Dumnezeu o așa dragoste încît simpla pomenire a [numelui lui Hristos](#) îl umple dintr-o dată de iubirea Lui, pînă la a vărsa lacrimi, care plînge și pentru frații săi; pentru că păcatele lor le sokoate ca ale sale, considerîndu-se mai păcătos decît toți; dacă, în sfîrșit, vede repetîndu-se în el minunea rugului ce ardea și nu se mistuia, toate strălucind ca urmare a unirii sufletului sau cu focul Dumnezeirii cel de neajuns, nemistuindu-se de acesta pentru că este eliberat de toate patimile; și mai mult, smerindu-se pînă într-atît încît se sokoate nevrednic de această onoare, pentru că știe slăbiciunea firii omenești; și dacă, nemijlocit, își pune toată încrederea în [harul divin](#) și în puterea pe care acesta o dă; dacă face această lucrare cu bucurie, pentru că la aceasta îl determină fervoarea harului, fără îngăduința nici unui raționament omenesc; dacă-și pune viața pentru frații săi, fără alt scop decît acela de a împlini porunca lui Dumnezeu și de apune în practică dragostea față de aproapele".¹⁰⁶

Nu-i lucru ușor să porți de grijă altora, mai ales atunci când e vorba de sufletul lor. Complexitatea [ființei umane](#), înălțimea țintei la care trebuie să ajungă, greutatea de a pătrunde în sufletele altora, bătălia cu niște vrăjmași nevăzuți, îl fac pe preotul conștient să nu se grăbească a deveni duhovnic cuiva.

¹⁰⁶ Simeon Noul Teolog Sf., Cele 255 de capete teologice și pactice, cap.46, în Filocalia, vol.VI,1977, pag. – 163.

Duhovnicia este grea pentru că este atât de elastică și atât de variată, fiecare om are problemele lui deosebit de alții.¹⁰⁷

Dar din moment ce ascultarea față de episcopul său l-a determinat să primească această misiune, este dator ca, atunci când un credincios îl solicită să-i devină duhovnic, să-l primească. Îl obligă la acest lucru și dragostea față de semenul său, cu toată conștiința incompetenței duhovnicești pe care o are. Important este să primească această sarcină cu responsabilitate, cu smerenie, în cunoștință de cauză și convins, că răspunde în fața lui Dumnezeu de sufletul celui ce și l-a ales duhovnic.

Paradoxul stă în faptul că cei ce duc o viață duhovnicească aleasă, și își dau seama de dificultatea misiunii de duhovnic, se feresc să-și asume această sarcină, pe când o seamă de impostori aleargă după ea. Repetăm ceea ce am mai spus: pentru a fi un adevărat părinte spiritual trebuie să ai o credință perfect ortodoxă, o viață curată și capacitatea de a pune în lucrare practica tămăduitoare de suflete a [Sfinților Părinți](#).

Și totuși [lumea noastră](#) bolnavă are mare nevoie de duhovnici. Preotul, sau viitorul preot, nu poate avea liniște sufletească văzînd că în jurul lui zilnic pier sufletește mulțime de oameni. [Sfîntul Apostol Pavel](#), privindu-i pe conaționali săi cît sunt de împietriți și de reticenți la mesajul evanghelic, le scrie creștinilor din Roma: "Aș dori să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup" (Romani 9, 3). Iar dacă analizîndu-te îți dai seama că n-ai nici calitățile și nici pregătirea necesară, care ți-ar permite să fii un duhovnic ideal, te ajută să ieși din încurcătură [Părintele Nicolae Steinhardt](#), monahul Delarohia.¹⁰⁸

"Am înțeles, zice el, cutremurîndu-mă și înfiorîndu-mă, că Hristos ne cere să dăm ce nu avem". Și, ca să fie mai explicit, îl citează pe Henri Michaux: "În mănăstirea unde ar dori să fie primit se prezintă un candidat la călugărie. Îi

¹⁰⁷ Arhim. Ioanichie Bălan, Ne vorbește părintele Arsenie, vol. II, Mănăstirea Sihăstria, 2004, pag. - 106.

¹⁰⁸ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/datoriile-parintelui-duhovnicesc-69146.html>

marturisește starețului: să știți, părinte, că nu am nici credință, nici lumina, nici esența, nici curaj, nici încredere în mine și nici nu pot să-mi fiu mie însumi de ajutor iar altora cu atât mai puțin. Nimic nu am. Starețul îi răspunse: ce-are a face! Nu ai credință, nu ai lumină; dându-le altora, le vei avea și tu. Cautându-le pentru altul, le vei dobândi și pentru tine. Pe fratele acesta, pe aproapele și pe semenul tău ești dator să-l ajuți cu ce nu ai. Du-te! Chilia ta e pe coridorul acesta, ușa a treia pe dreapta. Nu din prisosul, nu din puținul tău, ci din neavutul tău, din ceea ce îți lipsește. Dăruind altuia ce nu ai - credință, lumină, nădejde - le vei dobândi și tu". Important este să ai râvnă, bună credință, focul lăuntric, care te determină să nu ai pace pînă ce n-ai făcut ce stă din tine. Folosindu-i pe alții te vei folosi și pe tine. Predicînd în Milet, pe cînd se întorcea din a treia călătorie misionară, [Sfîntul Pavel](#) a spus și lucrul următor: "Trebuie să ajutați pe cei slabi și vă aduce-ți aminte de cuvintele [Domnului Iisus](#), căci El a zis: Mai fericit este a da decît a lua." (Fap.Ap. 20, 35).¹⁰⁹

Părintele duhovnicesc are datoria de a se ruga pentru fiii săi duhovnicești, de ai iubi și de a le purta sarcinile. Rugăciunea este îndatorirea de temelie cea mai binecuvîntată îndeletnicire și cea mai plină de roade lucrare a adevăratului păstor.¹¹⁰

Responsabilitatea preotului-duhovnic are în vedere mulțimea sufletelor ce nu pot fi prețuite în lumea aceasta. Turma cuvîntătoare este atacată de dusmani de natura morala cum ar fi: „adulterul, necurătenia, nerușinarea, idolatria, înveninarea, vrăjmășiile, certurile, mînia, cleветirile, murmurele, îngîmfările, neînțelegerile și altele, toate numite faptele cărnii”. Însă există o mare deosebire între păstorul oilor și cel al oamenilor: oamenii nu pot fi nicidecum tratați cu aceeași autoritate cu care sunt tratate animalele. Preotul nu poate folosi violența nici în acel mod în care o pot face judecătorii laici. Așadar este nevoie de convingere, nu de constrîngere. Trebuie păstrat si echilibrul între acrivie și iconomie în funcție de situația și de

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ Arhim. Serafim Alexiev, Preotul, mijlocitor între pămînt și cer, traducere din limba bulgară de Gheorghită Ciocoi, Editura Sofia, București, 2007, pag - 17.

starea sufletească a credinciosului respectiv cu toate predispozițiile ei. Si aici, autorul acestei însemnate lucrări, face comparația cu recuperarea „oii pierdute”: omul rătăcit este mult mai mult greu de adus înapoi fără forța, ci numai prin sfaturi (2 Tim. II, 25; Tit. I, 9; Tim. IV, 20). Dacă vom pune față în față primele dintre faptele milosteniei trupești și sufletești, și anume: a sătura pe cel flămînd, respectiv a îndrepta pe cel ce greșește, vedem de îndată superioritatea milosteniei sufletești

Este necesară păstrarea cumpenei între cele două tendințe extreme: sărăcia și bogăția, luxul și simplitatea. Sfîntul Ioan Gura de Aur ne avertizează tot în termeni dialectici de a ne feri de cele două patimi opuse ce ne pot stăpîni în relația cu credincioșii: lingușirea servilă și inefficientă arogantă.

Păstorul duhovnicesc se roagă pentru toți cei din Biserică, deci trebuie să fie mai presus de ei din punct de vedere moral. La rîndul lor enoriașii aparțin unor diverse categorii: bogați și săraci, culți și ignoranți, tineri și bătrîni, bărbași și femei, părinți și copii, diversitate ce implică o mare mobilitate sufletească din partea păstorului duhovnicesc care nu trebuie să fie nici prefăcătorie nici lingușire. După cum în medicină nu există boli ci bolnavi, tot așa oamenii trebuie tratați în mod personal în privințele duhovnicești conform predispozițiilor lor.¹¹¹

Părintele spiritual nu este numai un [doctor fără de arginți](#) care le prescrie rețete și le administrează medicamente pacienților săi, ci este el însuși un om bolnav, dar care-i scapă pe fiii săi de necazurile cele mai apăsătoare, luîndu-le asupra sa. În felul acesta ucenicul începător nu va mai risca să-și considere propria sa voință ca fiind voia lui Dumnezeu. Nu-l va mai chinui întrebarea: sunt eu oare pe [calea mîntuirii](#)? Din moment ce are un părinte care răspunde pentru el și care-și pune sufletul pentru el, este scutit de această neliniște. Rămîne doar ca în smerenie să-l asculte pe părintele său și să trăiască într-o pace sfîntă. Duhovnicul este un fel de antrenor care supraveghează cu grijă viețile celor ce aleargă la el.¹¹²

¹¹¹ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/datoriile-parintelui-duhovnicesc-69146.html>

¹¹² Danion Vasile, Cartea nunții, Ediția a III-a, Editura Egumenița, Galați, 2004, pag. – 123.

În același timp duhovnicul, pe lângă grija propriei sale mîntuiri, își adaugă riscul de a căuta care este voia lui Dumnezeu cu ucenicul său, pe care [Tatăl ceresc](#) i l-a încredințat. Această voie i-o va prezenta ucenicului cu prudență și cu dragoste, în așa fel încît acesta să o împlinească. Aceasta este "arta artelor", după spusa [Sfîntul Grigorie](#) de Nazianz.

Dragostea adevărată, după pilda Mîntuitorului, îți cere să-ți dai viața pentru cel pe care-l iubești. Adevărații părinți duhovnicești îl citau cu plăcere pe Sfîntul Ioan Evanghelistul, luîndu-și ca deviză cuvîntul acestuia: "datori suntem să ne punem sufletele pentru frați" (1 Ioan 3, 16). Pentru ei aceasta nu era o afirmație gratuită, ci o mare și eroică realitate. Desigur că și această virtute supremă, ca și altele, poate fi contrafăcută.

Preotul trebuie să iubească și pe cei care nu voiesc dragostea lui.¹¹³

Dragostea [duhovnicească a părintelui](#) pentru ucenic este așadar izvorul care-i oferă puterea necesară înspre a-i purta sarcinile. Dar, la rîndul său, duhovnicul dăruindu-se pentru ucenici, se îmbogățește sufletește. Sufletul lui cîștigă bucuria ce i-o oferă misiunea bine facută: "Toate vi le-am arătat, căci ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci El a zis: Mai fericit este a da decît a lua" (Fap.Ap. 20, 35).¹¹⁴

Secretul Mărturisirii

Responsabilitatea preoției înaintea lui Dumnezeu este maximă. Vocația preoției este vocația sacerdotală; misiunea este de ordin divin; de asemenea, responsabilitatea depășește umanul.

Preotul va răspunde înaintea lui Dumnezeu pentru orice greșală în săvârșirea vreunei Taine. Tot astfel va răspunde în privința secretului Tainei Sfintei

¹¹³ Pr. Constantin Platon, Preotul – Omul dragostei, în rev. Tologie și viață, Serie nouă – Anul IX (LXXV), Nr.1-6, Ianuarie –Iunie, 1999, pag-177.

¹¹⁴ <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/datoriile-parintelui-duhovnicesc-69146.html>

Spovedanii. Spun Sfinții Părinți că acel preot care va divulga altor persoane un păcat și pe cel care l-a săvârșit, este vrednic ca limba cu care a vorbit să i se scoată prin ceafa. Nu mai vorbim de răspunsul pe care-l va da la Judecata de Apoi! Cei care nu cunosc sunt vinovați de această necunoaștere.¹¹⁵

Oricare preot duhovnic trebuie să fie conștient de secretul spovedaniei care a fost și este o problemă general valabilă pentru cei ce administrează această Sfântă Taină. De altfel “obligația duhovnicului de a păstra secretul mărturisilor primite în scaunul de spovedanie, a făcut parte integrantă din disciplina Tainei, mai înainte chiar de a fi fost legiferată o astfel de dispoziție în chip expres de către Biserică.”

Duhovnicul este obligat să păstreze cu sfințenie regulile discreției încă din scaunul spovedaniei.¹¹⁶ Astfel nu este permis să întrebe pe penitent nominal și cu imprudență în cursul spovedaniei despre persoanele cu care a comis păcatul, sau să facă aluzie la împrejurările aflate de la alți penitenți, din care ar putea trage ușor concluzia că duhovnicul dă pe față păcatele altora. De asemenea, nu este îngăduit duhovnicului de a face nici un fel de însemnare cât de sumară în timpul și după spovedanie. Duhovnicul nu poate destăinui păcatele mărturisite aflate, nici chiar atunci când i s-ar pune viața în pericol: “*Auzita-ți cuvânt? Să moară cu tine*” (Sirah XIX, 10). “Penitentul are încredere în preot, tocmai pentru că simte în el răspunderea față de Hristos pentru sufletul său, îl simte că-l ascultă în numele lui Hristos și cu o putere reală de ajutorare ce-i vine de la Hristos”.¹¹⁷

Aș vrea să adaug că în Rusia țaristă era o lege civilă conform căreia, în drept, mărturia preotului era fără valoare. Era multă persecuție și atunci, în vremea lui Petru cel Mare, împotriva bisericii, dar acesta era un lucru într-adevăr minunat, fiindcă prin această lege vroia să ocrotească taina duhovniciei; preptul să nu aibă

¹¹⁵ Protos. Ioachim Pîrvulescu Stareț al Sfintei Mănăstiri Lainici – Gorj, Sfânta Taină a Spovedaniei pe înțelesul tuturor, Mănăstirea Lainici – Gorj, 2000, pag-29.

¹¹⁶ Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, în lume, acasă*, Sibiu, 1996, pag. 282, cap. XIX: Preotul în scaunul spovedaniei.

¹¹⁷ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol.3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București – 1997, pag – 131.

dreptul să dea mărturie, nici bună nici rea, fiindcă nu e vorba de asta în preoție ci e vorba de a păstra taina duhovniciei.¹¹⁸

¹¹⁸ Rafail Noica Ierom., Duhovnicii Români în dialog cu tinerii, Editura Bizantină, București, 1999, pag. - 149-150.

Încheiere

În cercetarea temei de față, „Spovedania – mijloc de pastorație”, am avut drept scop de a argumenta necesitatea și rolul Sfintei Taine a Mărturisirii în lucrarea pastorală. Anume această Taină este mijlocul prin care preotul pătrunde direct în tainele sufletului credinciosului, ca sfătuitor, mângâietor, învățător dar și medic și judecător. Pentru atingerea scopului am făcut o analiză generală a temei bazată pe Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție, Canoanele Bisericii Ortodoxe, scrierile Sfinților Părinți și a Duhovnicilor contemporani.

Am arătat valoarea, necesitatea Sfintei Taine și întemeietorul, demonstrând că fără de această Taină nu este mîntuire. Este important să precizăm faptul că validitatea Tainei Sfintei Spovedaniei, ca de altfel validitatea oricărei Sfinte Taine a Bisericii dreptmăritoare, se află în strînsă dependență atît de conținutul ei dogmatic, păstrat neschimbat de la instituirea acestora de către Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, cît și de administrarea corectă de către săvîrșitorul văzut, care trebuie să aibă în mod neîndoielnic harul primit prin succesiune apostolic neîntreruptă.

Atît în taina mărturisirii cît și în celelalte taine trebuie să se țină cont cu strictețe de dogmele și canoanele ortodoxe. Pentru că viața spirituală a creștinului ortodox se naște, crește și se desăvîrșește prin conlucrarea neîntreruptă cu harul divin revărsat prin Sfintele Taine. Temelia vieții duhovnicești a creștinului o constituie întîi cele patru taine ale vieții spirituale (duhovnicești): Botezul, Mirungerea, Euharistia și Mărturisirea, care îl călăuzește pe credincios pe calea mîntuirii.

Pe parcursul lucrării s-a mai vorbit și despre pocăință sau căință (păreră de rău) care este mîhnirea și frîngerea inimii pentru păcatele săvîrșite, izvorîta din credința și iubirea față de Dumnezeu pe care L-am întristat cu fădădelegile noastre.

Nu am trecut cu vederea nici legătura dintre duhovnic și penitent, căci în inima unui duhovnic pasionat de mîntuirea sufletelor, toate suferințele altora sunt suferințele sale iar mîntuirea credincioșilor asigură mîntuirea sa. Numai această

relație sufletească apropiată și deschiderea reciprocă se revarsă lumina adevărului, căci mărturisirea este un act de comuniune în care se oglindește treimea unitatea în Hristos a celor doi (duhovnic și penitent), astfel aflați în dialog căci : „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor” (Matei XVIII, 20) spune Mântuitorul. Dialogul dintre cei doi nu este obișnuită ci o analiză profundă a stării sufletești o pătrundere adică în labirintul sufletului omenesc, pentru a scoate dintr-însul tot ceea ce este rău, distrugător și ai reda frumusețea lui originală.

Desigur că am accentuat și tema administrării corecte a Sfintei Taine a Spovedaniei după normele(canoanele) Sfintei noastre Biserici. Am arătat unele abateri care se întâlnesc mai des în sânul Bisericii, apoi m-am referit la aplicarea epitimiilor cât și secretul mărturisirii conform cerințelor Bisericii Ortodoxe.

Pentru pocăința adevărată este nevoie nu de zile, nici de ani, ci numai de o clipă. (Sfântul Ambrozie)

Extras din Cartea (Ne Vorbesc Stareții De La Optina)

Bibliografia:

1. Biblia sau Sfînta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
2. Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, în lume, acasă*, Sibiu, 1996.
3. Arsenie Papacioc Pr., *Iată Duhovnicul*, vol. II, Ediție alcătuită de Ieromonah Benedict Stancu, Editura Sofia, București, 2006.
4. Arsenie Papacioc Arhim., *Mici îndemnuri spre mîntuire*, Editura Sofia, București, 2009.
5. Cleopa Ilie Arhim., *Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 2, Ediția a II-a, Editura Mănăstirea Sihăstria, Mănăstirea Sihăstria – 2004.
6. Cleopa Ilie Arhim., *Îndreptar de Spovedanie pentru mireni, preoți de mir și monahi*, ediția a II-a, Editura EIKON, Cluj-Napoca, 2006.
7. Cleopa Ilie Arhim., *Urcuș spre înviere*, Editura Trinitas, Iași, 1992.
8. Cleopa Ilie Arhim., *Călăuză în credința ortodoxă*, Ediția a IV-a, Editura Mănăstirea Sihăstria, 2007.
9. Constantin Platon Pr., *Preotul – Omul dragostei*, în rev. *Tologie și viață*, Serie nouă – Anul IX (LXXV), Nr.1-6, Ianuaria –Iunie, 1999.
10. *Cuvinte Duhovnicești*, vol I, Ediția a II-a, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor- 1992.
11. C. Erbiceanu, *Învățătura bisericescă*, în *Biserica Ortodoxă Română*, XVII, 1893.
12. Danion Vasile, *Cartea nunții*, Ediția a III-a, Editura Egumenița, Galați, 2004.
13. Danion Vasile, *Ortodoxia Calea Adevărului*, Chișinău, 2010.

14. Dumitru Stăniloae Pr. Prof., Mărturisirea Păcatelor și pocăința în trecutul Bisericii, în rev. „B.O.R.”, LXXIII (1955), nr. 3-4, 1955.
15. Dumitru Stăniloae Pr. Prof. Dr., Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. 3, Ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București – 1997.
16. Efrem Filotheitul, Ne vorbește Starețul Efrem Filotheitul, Meșteșugul mântuirii, Omilii, traducere de Ieromonah Teofan Munteanu și Pr. Victor Manolache, Editura EGUMENIȚA, București, 2007.
17. Gheorghe Sima Drd., Lucrarea Sfântului Duh în Taina Pocăinței după Sfântul Simion Noul Teolog, în rev. Studii Teologice, seria a II-a, anul XLII, Nr. 3, mai-iunie, București, 1990.
18. Ioan Gura de Aur Sf., Sfântul Grigorie de Nazians și Sfântul Efrem Sirul, Despre preoție, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.
19. Ioachim Pîrvulescu Protos. Stareț al Sfintei Mănăstiri Lainici – Gorj, Sfânta Taină a Spovedaniei pe înțelesul tuturor, Mănăstirea Lainici – Gorj, 2000.
20. Irineu Pop Bistrițeanul, Preoția și arta pastorală, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca, 1997.
21. Iosif Aghioritul Ierom., Starețul Efrem Katunakiotul, Editura Evaghelismos, București, 2004.
22. Ioanichie Bălan Arhim., Ne vorbește părintele Arsenie, vol. II, Mănăstirea Sihăstria, 2004.
23. Ioan Șișmanian Ieroschimonahul, Duhovnic și ucenic, în rev. Lumea Monahilor, Nr 9, martie, 2008.

24. Isidor Todoran Pr. Prof. Dr., Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgorean, Teologie Dogmatică, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.
25. John Chrysostom, Reîntregirea sufletului, arta îndrumării duhovnicești, tradusă în limba română de Luminița-Irina Niculescu, Editura Cartea Ortodoxă, 2006.
26. Melchisedec Arhim., Adâncul Pocăinței, în rev. Lumea Monahilor, Nr. 21, 2009.
27. Nectarie de Eghina Sf., Despre Preoție, traducere din limba neogreacă de Parascheva Grigoriu, Editura Sofia, București, 2008.
28. Nicolae Fuștei, Creștinismul pe înțelesul tuturor, Chișinău, 2008.
29. Pastorație și misiune în Biserica Ortodoxă, Temetica pentru cursurile pastorale și de îndrumare misionară a clerului, conform hotărârii Sfântului Sinod nr. 572/1998, Editura PARTENER, Galați, 2007.
30. Petre Semen Pr. Prof. Dr., Un pas spre Dumnezeu – Sfânta Mărturisire, în „Teologie și Viață”, I (LXVII) (1991), nr. 1-3 1991.
31. Rafail Noica Ierom., Duhovnicii Români în dialog cu tinerii, Editura Bizantină, București, 1999.
32. Simeon Noul Teolog Sf., Cele 255 de capete teologice și practice, cap. 46, în Filocalia, vol. VI, 1977.
- 33.. Sofronie Arhimandrit, Vom vedea pe Dumnezeu precum este, traducere din limba rusă de Ierom. Rafail Noica, tipărită cu binecuvântarea I.P.S. Andrei, Arhiepiscop al Alba Iuliei, Editura Sofia, București, 2005.

34. Serafim Alexiev Arhim., Preotul, mijlocitor între pământ și cer, traducere din limba bulgară de Gheorghiță Ciocoi, Editura Sofia, București, 2007.
35. . Teodor M. Popescu Pr., Despre pocăință, în „Biserica Ortodoxă Română”, XCVIII (1980), nr. 5-6, 1980.
36. Vasile Coman Episcopul Oradei, Slujind lui Dumnezeu, slujim oamenilor, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradei, 1984.
37. Vasile Miron Arhim. Lect. dr., Taina Sfintei Spovedanii, Miloc de Pastorație Individuală și piatră de hotar în îndreptarea sufletească a credinciosului, în rev. Studii Teologice, Seria a II-a, anul LVI, Nr. 3-4, Iulie-Decembrie, București- 2004.

Surse din Internet:

38. <http://www.crestinortodox.ro/drept-bisericesc/administrarea-sf-taine-pocaintei-69939.html>
39. <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/dogma/taina-marturisirii-parintele-constantin-galeriu-68935.html>
40. <http://www.crestinortodox.ro/dogmatica/sfintele-taine/etapele-tainei-spovedaniei-69149.html>
41. http://www.univ-ovidius.ro/stiri-si-noutati/downloads/rezumat_motoc.pdf
42. <http://www.scribd.com/doc/16175461/Curs-Pastorala-Sem-2-Anul-III-2009>
43. http://www.didactic.ro/files/10/desprepoc_259_in_355_259_.doc
44. <http://www.crestinortodox.ro/diverse/ce-este-cum-trebuie-facuta-spovedania-69645.html>

45. <http://sfvasile.blogspot.com/2010/03/duhovnicul-si-duhovnicia.html>
46. http://www.canoaneortodoxe.net/can_apost.html
47. http://www.canoaneortodoxe.net/can_sf_parinti.html
48. http://www.canoaneortodoxe.net/pdf/4.Canoane%20Xfinților%Parinți/Canoane_Vasile_cel_Mare.pdf
49. http://www.canoaneortodoxe.net/can_sin_locale.html
50. http://www.canoaneortodoxe.net/indrum_can.html
51. <http://www.ioanguradeaur.ro/>